

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Danielová

Divadlo Komedie (Pražské komorní divadlo)

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaromír Kazda

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2011 - 2014

BACHELOR THESIS

Michaela Danielová

Theatre Komedie (Prague Chamber Theatre)

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Jaromír Kazda

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou prací na téma „Divadlo Komédie (Pražské komorní divadlo)“ vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Michaela Danielová

Poděkování

Velmi děkuji svému vedoucímu práce PhDr. Jaromírovi Kazdovi za jeho trpělivost, pomoc a rady.

Anotace

Bakalářská práce v teoretické části zkoumá Divadlo Komedie jako celek. Zabývá se její historií, chronologizuje přehled souborů, které divadlem prošly. Dále rozebírá nejvýznamnější osobnosti Divadla Komedie. Práce se věnuje i budově jako takové, například z hlediska architektonického. V části praktické jsou rozebrány inscenace z období Pražského komorního divadla. K ucelení náhledu na tvorbu je učiněna hlubší analýza do díla a života autorů, kteří hry napsali.

Klíčové pojmy

Divadlo Komedie, Pražské komorní divadlo, Ota Ornest, Vlasta Burian, inscenace, Ödön von Horvath, Rainer Werner Fassbinder, Franz Kafka, Městská divadla pražská, Divadlo Vlasty Buriana, funkcionalismus, herec.

Annotation

Bachelor thesis shows in theoretical part all facts about Theatre Komedie. It analyzes the history of theatre and chronologically settling the plays. Then it describes the most important characters in theatre's history. Thesis also pay attention to the building from architectural point of view. The practical part analyzed the performance of the period of the Prague Chamber Theatre. To better understand the purpose of plays, thesis describes authors work and personal life.

Key words

Theatre Komedie, Prague Chamber Theatre, Ota Ornest, Vlasta Burian, performance, Ödön von Horvath, Rainer Werner Fassbinder, Franz Kafka, City Theatres of Prague, Theatre of Vlasta Burian, functionalism, an actor.

Obsah

Úvod	8
1 Stručný přehled o Divadle Komédie	9
1.1 Historie Divadla Komédie.....	9
1.1.1 Nejdůležitější data.....	9
1.1.2 Divadlo Vlasty Buriana.....	10
1.1.3 Městská divadla pražská.....	12
1.1.4. Divadlo Jiřího Wolкера.....	16
1.1.5 Pražské komorní divadlo.....	17
1.1.6 o.s. DIVADLO COMPANY, d.s.....	18
1.2 Osobnosti Divadla Komédie.....	18
1.2.1 Vlasta Burian.....	18
1.2.2 Ota Ornest.....	20
1.2.3 Alfréd Radok.....	22
1.3 O prostoru Divadla Komédie.....	22
1.3.1 Vznik a historie budovy.....	22
1.3.2 Styl Budovy.....	23
1.3.3 Josef Karel Říha.....	24
1.3.4 Název Divadla Komédie.....	25
2 Pražské komorní divadlo (2002-2012)	26
2.1 O Prakomdivu.....	26
2.2 Inscenace Prakomdivu.....	26
2.3 Osobnosti	27
3 Rozebrání některých inscenovaných her z období 2002-2012	32
3.1 Odpad, město, smrt.....	32
3.2 Proces.....	33
3.3 Víra, láska, naděje	36
4 Dramatici rozebíraných her	44
4.1 Franz Kafka.....	44
4.2 Ödön von Horvath.....	51
4.3 Rainer Werner Fassbinder.....	56
Závěr	59
Seznam použité literatury	60
Seznam příloh	63

Úvod

Divadlo Komédie. Dvě slova, která se léty staly mezi odbornou i laickou veřejností pojmem. Jak čas plynul, tato instituce prošla mnoha úskalími. Divadlo Komédie šlo napříč historií a režimy, které mu osud nachystal. Sice se průběhem času tvář jedné z nejznámějších pražských scén stále měnila, ale hrálo se a hraje dál.

Svou práci jsem pojala jako historický náhled na toto divadlo a mým cílem bylo sestavit přehled toho nejdůležitějšího, co se zde událo. Pak jsem se zabývala obdobím nedávno odchozího souboru, který hrál v prostoru Divadla Komédie pod institucí Pražské komorní divadlo. Podnikla jsem hlubší sondu do zajímavostí, které se k osobnostem a k hrám vázaly a pak jsem prováděla analýzy inscenací, které se hrály v posledním desetiletí, když byl zde ředitelem Dušan D. Pařízek.

Éra Pražského komorního divadla v roce 2012 po deseti letech skončila a nastoupil soubor Company ze Strašnického divadla. Mnozí by mohli namítnout, že už to nikdy nebude jako dřív. A mají pravdu. Ne, nebude nic stejné. Co se ale stalo, už nikdo asi zpětně neovlivní - skončilo jedno z divadel, které mělo silnou diváckou základnu, která pak byla hodně zklamaná. A právem. Ale zcela zanevřít na prostor Divadla Komédie kvůli neshodám mezi úředníky a divadelníky, které zapříčinili odchod jedné z pražských scén, by podle mého názoru byla škoda, i když divadlo kráčí poněkud jiným směrem a stylem než v letech minulých.

Metodologie mé práce měla strukturu následující: čerpala jsem z encyklopedií o českých divadlech a dále jsem pracovala s knihami, které se vázaly k osobnostem Divadla Komédie (Ota Ornest, Vlasta Burian a další).

V praktické části jsem provedla rozbor tří inscenovaných her, které se hrály v období éry Pražského komorního divadla. Byly to díla Odpad, město, smrt (Rainer Werner Fassbinder), Víra, láska, naděje (Ödön von Horváth) a Proces (Franz Kafka). Abych lépe inscenace pochopila, dívala jsem se na televizní záznamy her, četla jsem scénáře ke hrám a také jsem dohledala odbornou literaturu k autorům děl. U některých z nich jsem zkoumala i jiné jejich hry, abych se řádně seznámila s jejich rukopisem. Také bych ještě mohla zmínit, že všechny hry, které jsem podrobila analýze, jsem viděla v Pražském komorním divadle několikrát.

1. Stručný přehled o Divadle Komedie

1.1 Historie Divadla Komedie

1.1.1 Nejdůležitější data

1928 – 1930

Vznik budovy na rohu Jungmannovy a Lazarské ulice, autorem byl architekt Josef Karel Říha. Zezačátku nazýváno „biograf“. Původně to byl prostor Báňské a hutní společnosti.

1930

Přesunulo se sem Divadlo Vlasty Buriana

1925 – 1945

Období trvání Divadla Vlasty Buriana. Nejdřív bylo v prostoru na Václavském náměstí, kde sídlil hotel Adrie a pak se přestěhovalo do budovy Josefa Karla Říhy.

1944

Uzavření Divadla Vlasty Buriana (jako všech divadel v protektorátě) nacisty.

1945

Zatčení Vlasty Buriana za údajnou kolaboraci s nacisty. Stejný rok končí éra Vlasty Buriana.

1945 – 1946

Jednu sezonu zde hraje divadlo pojmenované jako Divadlo kolektivní tvorby (ale není úspěšné).

1946 – 1950

Prostory Divadla Komedie využívá Armádní kino (pod hlavičkou vládní instituce a armády).

1950 – 1972

Sídlí zde Městská divadla pražská, vedená Otou Orneštem

1953

Vznik Divadla Jiřího Wolкера (do roku 1972 se hraje v Dlouhé ulici)

1972

Odvolání Oty Ornešta z funkce ředitele MDP (politické důvody)

1972 – 1979

Éra divadla Jiřího Wolкера

1979 – 1991

Rekonstrukce budovy divadla

1991

Začátek období Divadla „K“

1994

Divadlo „K“ se vrací k názvu Divadlo Komédie.

2002 – 2012

Divadlo Komédie se odpojilo od MDP a začalo období Pražského komorního divadla.

2012 – současnost

Po neshodách ohledně financování Prakomdiv¹ skončil a do prostor Divadla Komédie přišlo divadlo Company (původně Strašnické divadlo). Působí zde v současnosti pod uměleckým vedením Jana Novotného.

1.1.2 Divadlo Vlasty Buriana

Burianovo divadlo na počátku sídlilo na Václavském náměstí v prostorách hotelu Adria v období 1925 až 1928. V roce 1928 se přesunulo do Švandova divadla

¹ Prakomdiv – Pražské komorní divadlo

na Smíchově, kde setrvalo až do roku 1930. Do budovy na rohu Lazarské a Jungmannovy ulice, která vznikla v letech 1928 – 1930, se Burianovo divadlo, též nazývané Divadlo Vlasty Buriana, přestěhovalo v roce 1930, kde působilo až do roku 1945.

Jak název divadla napovídal, ředitelem byl Vlasta Burian. Éru v dnešním Divadle Komedie začal premiérou hry To dokáže Lelíček v roce 1930 od autorů Vavrise a Lažanské. Představení uvedl kritik Jindřich Vodák proslovem. Následující roky se v divadle hrálo tzv. sériovým způsobem, to znamenalo, že se hrálo denně, o nedělích dokonce dvakrát až třikrát za sebou. Divadlo Vlasty Buriana navázalo spolupráci s Juliem Léblem, který se pravidelně potom angažoval jako režisér a díky němu se DVB stabilizovalo ve své tvorbě.

Burianův excentrický humor vyvažovali mírnější a subtilnější komediální scénky, které předváděli osobnosti jako J. Marvan, J. Plachta, nebo V. Trégl, E. Fiala, L. Hemmer. V době začátku 20. Století bylo cítit obrovské množství nově vznikajících směrů, mezi něž patřil i dadaismus. Tento směr se vysmíval stereotypům a bořil konvence. Byl ve svém období velmi módním směrem a v divadelnictví prosakoval v podobě frašek nasycených černým humorem a satirou. V Divadle Vlasty Buriana ale divák mohl najít i sentimentálnější polohy her a hereckých výstupů. Víc než kdo jiný v té době (V+W, F. Futurista, J. Snížek, J. Kohout) Burian ve svých fraškách uplatňoval témata, která se vztahovala na prostředí vojenství, lékařů a zdravotníků, úřadů a jinak uniformovaných pracovišť. Reagoval svým divadlem na tehdejší politickou situaci satirami a glosami, které měly nezdědka problémy s cenzurou. Mezi kusy tohoto „ostřejšího“ žánru patřila díla jako U pokladny stál, 1936 (Verner) nebo Prodaný dědeček, 1942 (Hamik). Kvůli těmto inscenacím byla divadlu dokonce uložena pořádková pokuta. Jiné hry byly uváděny až po úpravě a zcenzurování (Synek: Až potud – a dost! se hrálo pak jako Navoněná primadona).

Divadlo Vlasty Buriana za ředitelování svého zakladatele velmi prosperovalo, jednalo se o živou kulturní soukromou instituci, která ve svém oboru vynikala a dobře podnikala a tím pádem se o DVB zajímalo velmi široké spektrum diváků. Mimo jiné Divadlo Vlasty Buriana pořádalo sportovní akce, vydávalo časopisy a soubor divadla účinkoval v Burianových filmových veselohrách, které se vyznačovaly tím, že se většinou jednalo o přepis divadelních inscenací hraných na prknech DVB. Další aktivitou bylo otevřeno kino Vlasta, které se potom přejmenovalo na kino Cinema a hrálo každý den. Dále se aktivně přepisovali hrané inscenace do sborníků.

24. 5. 1945 se změnil název divadla na Divadlo kolektivní tvorby a týž den byl zatčen Vlasta Burian za domnělé kolaborování s nacisty. Divadlo Vlasty Buriana přestalo existovat a bylo obsazeno ozbrojenou závodní revoluční radou, která přišla po osvobození Československa.²

1.1.3 Městská divadla pražská

Městská divadla pražská vznikla v roce 1950 namísto tehdejších Městských divadel (tzn. MD na Královských Vinohradech a Komorní divadlo v Hyberské ulici). Městská divadla byla zrušena kvůli reformě v pražském divadelnictví, která nastala po 1. světové válce.

Provozovalo je hlavní město Praha. Jako první ředitel byl zvolen Ota Ornest. Zabýval se režii, ale pracoval i jako dramaturg a překladatel hraných inscenací. Herecký soubor vznikl po sloučení skupiny, která přišla z Realistického divadla spolu s Ornestem (Nina Jiránková, Irena Kačírková, Alexandra Myšková, Jiřina Petrovická, Ludmila Píchová, Jarmila Smejkalová, Lubomír Lipský, Mirko Musil a Jiří Vršťala...) a souboru, který pocházel z původních Městských divadel (Rudolf Hrušínský, Marie Lukášová, Magda Kopřivová, Marie Rosůlková, Svatopluk Beneš, Gustav Hilmar, Miroslav Homola, Radovan Lukavský, Jaroslav Marvan, Bedřich Vrbský, Richard Záhorský a režisér Jan Fišer). Mezi „nováčky“ v MDP patřil režisér Karel Svoboda a herci jako Heda Marková, Eva Svobodová, Jaroslav Cmíral, Eduard Dubský, Z. Jelínek, Josef Kemr a Václav Voska. V 50. letech přibyli Dana Medřická, Josef Beyvl, František Myška, Karel Pavlík, Václav Vydra ml., Růžena Lysenková, Zdenka Procházková, Jaromír Spal, Jana Koulová, Jarmila Švabíková, Josef Bek, Vítězslav Boček, Jaroslav Raušer, Eduard Cupák, Blanka Bohdanová, Karel Beníško, Miloš Vavruška, Otto Šimánek, Miriam Hynková, Rudolf Deyl ml., František Hollar, Vladimír Salač a Hana Kreihanslová). Dramaturgii zastávala Mojmíra Janišová od roku 1950 (do roku 1983) spolu s Evženem Drmolou (ten nastoupil ale až v roce 1954) a Lídou Jánskou, pozici výtvarníka získal Adolf Wenig, v Městských divadlech pražských působil od roku 1951 do roku 1978.

V dobách, kdy MDP vedl Ota Ornest, se souboru dařilo vyhýbat čistě socialistickému realismu. V Komorním divadle diváci mohli vidat klasické komedie a

² Zpracoval Kabinet pro studium českého divadla Divadelního ústavu s externími spolupracovníky, redaktoři: ŠORMOVÁ, Eva, HERMAN, Josef. ČESKÁ DIVADLA – ENCYKLOPEDIE DIVADELNÍCH SOUBORŮ. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4

tzv. problémové hry a naopak v Komedii byly především veselohry a inscenace s tanci a zpěvy (Goldoni: Komédie o vějíři, 1950; Słomczyński: Hallo, Freddie, 1951; Štech, Třetí zvonění, 1954 a další). Uváděli tituly hlavně od polských autorů (Kruczkowski: Němci, 1950; Tarn: Běžný případ, 1952; Lutowski: Rodinná záležitost, 1953). Téměř se neorientovali na původní české dramatiky a spisovatele, hrála se tady ale díla od autorů, jako byl například Blažek (Třetí přání, 1958; Příliš štědrý večer, 1960) nebo Renč-Rejnuš (Královské vraždění, 1966). Podařilo se jim uvést také hry tzv. pokrokových západních autorů – Fast (Třicet stříbrných, 1951) nebo Vailland (Doznání plukovníka Fostera, 1952). Hraní sovětských titulů je ale stejně neminulo – byly to například veselohry – Gusjev: Jarní vítr; Arbuzov: Setkání s mládím). Mezi jejich stálou a hlavní repertoárovou složku patřili světoví klasikové jako Molière (hra Misanthrop a také Tartuffe), Čechov (Ivanov), Shaw (Pygmalion).

Režiséři Ornest, Fišer, Svoboda (a hostující Dostal) a režisující herci (B. Vrbský, V. Vydra ml., R. Hrušínský) se zabývali především hercem jako takovým a jeho perfektním výkonem. Byl to jeden z aspektů, díky němuž se staly MDP mezi lidmi oblíbené. Mohli zde sledovat herecké výkony od psychologických poloh až po ryze komediální. Soubor se vyznačoval výraznými hereckými osobnostmi (Dana Medřická, Rudolf Hrušínský, Josef Kemr, Lubomír Lipský, Radovan Lukavský, atd.) a to znamenalo vysokou úroveň herecké interpretace.

Po roce působení MDP v Praze začal soubor hrát i jinde než v klasických divadelních prostorech. Během léta je lidé mohli vidět v pražských palácových zahradách (ve Valdštejnské nebo Ledeburské zahradě) hrát veselohry jako Večer tříkrálový, Sen noci svatojánské, Zkrocení zlé ženy, Veselé paničky windsorské od Williama Shakespeara. (Podobný repertoár v současné době hrají současní známí herci při Shakespearovských slavnostech na Pražském hradě).

Během roku 1954 se divadlo Komédie přesunulo do prostor někdejšího paláce Baňské a hutní společnosti, našli bychom ho na nároží Jungmannovy a Lazarské ulice (kde ostatně Divadlo Komédie působí v současné době pod uměleckým vedením Jana Novotného). Svou éru v budově bývalého „paláce průmyslu“ začalo Fredrovou hrou Panenské sliby.

Padesátá léta znamenala pro Československo mírné uvolnění ve všech směrech a toho v MDP využila a zavedla nové tituly od vyloženě západních autorů – Remarque (Poslední dějství, 1958), Nash (Obchodník s deštěm, 1957) a další.

Režisér Václav Hudeček ve svých inscenacích využíval především antiiluzivnosti, která byla znát i v inscenacích v režii Oty Ornesta. V práci Miroslava Macháčka se odrážela jevištní obraznost a osobitý výklad díla (Bulgakov: Útěk, 1958). Hledali také v metodách Alfréda Radoka, které se pak staly vrcholnou tvorbou MDP. Aplikovali jeho novátorské pojetí divadelnictví v inscenacích Švédská zápalka (1961) od Antona Pavloviče Čechova nebo v Ženitbě (1963) od Nikolaje Vasiljeviče Gogola. Alfréd Radok zde působil jako režisér v letech 1962 až 1965 a uvedl zde legendární zpracování Hry o lásce a smrti od Romaina Rollanda. Velmi obratně v této inscenaci schoval v podstatě aktuální politické divadlo za roušku efektu divadla na divadle, davových scén a hudby Zdeňka Lišky, která hru proměnila v muzikál.

Sezóna 1962/63 znamenala pro MDP přibytí Divadla ABC (Jaroslav Adamová, Jiřina Bohdalová, Květa Fialová, Nataša Gollová, Elena Hálková, Alena Kreuzmannová, Stella Májová, Alena Vránová, Stella Zázvorková, Stanislav Fišer, Roman Hemala, Gustav Heverle, Vladimír Hrubý, Lubomír Kostelka, Otto Lackovič, Felix le Breux, Ivo Niederle, Rudolf Pellar, Václav Trégl, Josef Zíma...), už tak početný soubor ještě doplnily osobnosti jako Petr Kostka, Alena Morávková, Ota Sklenčka, Libuše Švormová, Vlastimil Hašek, Jana Drbohlavová, Jiří Bruder, František Němec, Dana Syslová, Ladislav Trojan, Carmen Majerová, Ivana Vondrovicová, Jan Libíček, Jana Šulcová, Viktor Preiss, Václav Postránecký... Řady režisérů doplnil Ladislav Vymětal a Ivan Weiss a zároveň pravidelně režíroval i herec František Miška.

60. léta se nesla ve znamení doplňování repertoáru světovými autory – Albert Camus (Rekviem za jeptišku, 1964); Sławomir Mrożek (Kouzelná noc; Mučednictví Petra Oheye – 1965) nebo Eugène Ionesco (Židle) a Jean Genet (Služky, 1967)

Diváci zde mohli zhlédnout i hry bulvárního rázu, které se příliš v té době v jiných divadlech moc nehrály. Byly to například hry Idiotka (1963, Achard), v které hrála hlavní roli Jiřina Bohdalová nebo Charleyova teta (1964, Thomas), kde ztvárnil hlavní postavu Lubomír Lipský.

Do konce období, kdy byl ředitelem divadla Ota Ornest, „západní“ dramatika v MDP stále vedla – Mouchy (1968, Sartre), Kdybych mohl začít znovu (1969, Frisch) a mnoho dalších inscenací. Ornesta v roce 1972 odvolali z funkce, ale režíroval zde do roku 1976. Jeho odchodem minula éra, kdy se v MDP orientovali spíše západně.

Nový ředitel – Lubomír Poživil – byl zvolen do funkce 1972 a setrval v MDP do roku 1990. Tvář MDP za svého působení přetransformoval. Ze západních titulů zůstaly

sice detektivky (Christie: Past na myši, 1974; Simon: Drobečky z perníku; 1984.) a bulvární komedie a dále zde diváci mohli vidět muzikály (Kander: Chicago), ale přesměroval tvorbu divadla na tehdejší sovětskou dramaturgii (Ibrahimbekov: Jako lev; 1975). Autorsky spolupracoval s M. Horníčkem (Malá noční inventura, 1982; Můj strýček kauboj, 1987). Postupem času, ze starého souboru z dob, kdy byl Ornest ředitelem, nakonec odcházeli všichni herci a nové angažmá získali Pavel Soukup, Alois Švehlík, Helena Kratochvílová-Friedrichová, Naďa Konvalinková, Zlata Adamovská, Pavel Rímský, Marcel Vařina, Věra Galatíková, Julie Jurištová, Boris Rösner, David Vejražka, Karel Augusta, Ladislav Frej, Václav Vydra, Jaroslav Kaňkovský, Jana Leichtová, Zdeněk Hradilák, Stanislav Oubram, Pavel Pípal, Martin Stropnický, Jiří Samek, Lukáš Vaculík, Gustav Bubník, Jaromír Meduna, Miloš Vávra, Stanislav Zindulka a v sedmdesátých letech zde krátce působili Jiří Bartoška, Karel Heřmánek a Jan Tříska. Když odešel výtvarník Adolf Wenig, MDP se ocitla bez stálého jevištního výtvarníka.

V 80. letech zde režírovali N. Snítal a P. Novotný, vrátil se L. Vymětal (1986; Horváth: Soudný den) a hostoval zde M. Macháček.

Když byl v MDP na vedoucí pozici Poživil, došlo ke změnám i v působištích divadel. Divadlo Komedie propůjčili v letech 1972- 79 Divadlu Jiřího Wolkerova. Pak se prostor na rohu Lazarské a Jungmannovy ulice rekonstruoval. MDP získaly novou scénu – přidalo se divadlo Rokoko. MDP měla pak při rekonstrukci divadla Komedie pouze dvě scény.

Divadlo „K“ se stalo v sezoně 1990/91 pražskou osobitou scénou, která se vyznačovala náročnou dramaturgií (například Vostrý: Lotos na mrazu, režie:L. Bělohorská). Režii zde zastávali stále Vymětal (Pinter: Zrada - 1992) a P. Palouš (Kafka, Vedral: Zámek, 1991)

V květnu 1994 se vrátili k názvu Divadlo Komedie a formovali jej režiséři Miroslav Dočekal a Jan Nebeský se souborem, kde se vyskytovaly osobnosti jako Viktorie Čermáková, Ema Černá, Dana Batulková, Zuzana Geislerová, Petra Lustigová, Alena Štréblová, Lucie Trmíková, David Matásek, Miloš Mejzlík, David Prachař, Alexandr Rašilov, Jiří Štrébl, Martin Učík³

³ Zpracoval Kabinet pro studium českého divadla Divadelního ústavu s externími spolupracovníky, redaktoři: ŠORMOVÁ, Eva, HERMAN, Josef. ČESKÁ DIVADLA – ENCYKLOPEDIE DIVADELNÍCH SOUBORŮ. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4

1.1.4 Divadlo Jiřího Wolкера

Divadlo Jiřího Wolкера bylo založeno roku 1953 a v Komedii sídlilo v letech 1972 až 1979. Po celou dobu jeho působení bylo pod záštitou hlavního města Praha. Jednalo se o divadlo pro děti a mládež do 14 let a plynule navázalo na činnost Pražského divadla pro mládež a Divadla mladých pionýrů. U vzniku stála Míla Mellanová a prvním ředitelem byl zvolen Miloslav Stehlík.

Hrálo se v prostorech dnešního Divadla v Dlouhé až do roku 1996 až na zmíněné období 1972 až 1979, kdy probíhala v Dlouhé ulici rekonstrukce divadla, a DJW se přesunulo do prostor dnešního Divadla Komédie.

Počátkem 50. let divadlo bylo směřováno tendenčně, to znamenalo, že ovlivňovalo děti a mládež a přesvědčovalo je o správnosti komunismu a budování socialismu. Návštěvy byly na představení povinné, školy chodily do DJW dvakrát až třikrát do roka. Orientovalo se především na sovětské autory a budovatelskou tematiku. Hrály se zde sice pohádky a příběhy pro mládež, ale vše bylo podkresleno didaktickým rázem a poučováním o socialistických ideách.

„Protože divadlo nemůže působit na mladého návštěvníka soustavně, usiluje o to, aby každá jeho návštěva byla pro něj co nejsilnějším zážitkem. Svým repertoárem a jeho scénickou realizací se divadlo snaží přispět co nejúčinněji ke komunistické výchově nových generací. Přitom by bylo chybou, aby mělo jednotvárný, pro mládež málo zajímavý, nebo dokonce nudný repertoár. Proto chce usilovat o co největší tematickou a žánrovou pestrost.“⁴

Za svého „patrona“ si DJW vybralo básníka Jiřího Wolкера, který sympatizoval s levicovými názory. Jeho dílo si vzali a nezapomněli v něm poukazovat na „odstrašující zlo“ kapitalismu.

„Jiří Wolker dokazuje svým dílem, že umělec - socialista, právě proto, že má rád život, lidi, přírodu a těší se z radostí života, musí umět také nenávidět. Nenávidět svět

⁴ Fixa, Jaroslav. Ročenka DJW – 25 let. Vydalo Divadlo Jiřího Wolkra, Praha 1, Dlouhá třída 39

kapitalismu. Jiří Wolker nás učí, že jen srozumitelné umění, které slouží pokroku a dělnické třídě, má právo na život.“⁵

Když jako ředitel nastoupili Vladimír Adámek a dramaturg Jaroslav Fixa, došlo k „uvolnění“ a uváděli se méně tezovité hry. Čerpali z aktuální a klasické dramatiky, která se zabývala problematikou mládeže.

Od roku 1974 byl ředitelem herec Karel Richter (až do roku 1990, kdy odchází do důchodu), který si ke spolupráci přibral režiséra Miroslava Vildmana a , Bohumila Nekolného a Divadlo Jiřího Wolkra pokračovalo v zavedené klasické dramatice, kterou se snažili udělat pro děti přitažlivější.

Rozšířili repertoár o světové klasické autory (William Shakespeare: Zkrocení zlé žen, 1978, Goldoni: Poprask na laguně, 1978, Čapkové: Ze života hmyzu, 1979) a dali divadlu muzikálovější hudebnější nádech, jež ztraktivnil mládeži hrané představení (Ulrych-Poštulka: Dynamit 18, 1976).⁶

1.1.5 Pražské komorní divadlo

Svou éru započalo roku 2002, kdy se oddělilo od Městských divadel pražských (současná MDP se skládají z divadla ABC a Rokoko). Divadlem prošli režisérské osobnosti jako Jan Nebeský, Dušan David Pařízek nebo David Jařab a také známí herci jako Karel Roden, Saša Rašilov, Vanda Hybnerová, Tereza Voříšková, Roman Zach, Martin Pechlát a mnoho dalších. Po neshodách s magistrátem hlavního města Prahy kvůli financování svou existenci Prakomdiv ukončil v roce 2012 (a doprovodil svůj odchod trefným sloganem Ende dál už to nende). Podrobnější rozbor divadla budu analyzovat v kapitole 3. – Pražské komorní divadlo.⁷

⁵ Vyskočil, Stanislav. Ročenka DJW – vydáno u příležitosti přejmenování Městského divadla pro mládež na Divadlo Jiřího Wolkra. Vytiskly Středočeské tiskárny, říjen 1953.

⁶ Zpracoval Kabinet pro studium českého divadla Divadelního ústavu s externími spolupracovníky, redaktoři: ŠORMOVÁ, Eva, HERMAN, Josef. ČESKÁ DIVADLA – ENCYKLOPEDIE DIVADELNÍCH SOUBORŮ. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4

⁷ Divadlo Komédie – Lidé [online]. [cit.2014-28-01] Dostupné z <http://prakomdiv.cz/Lide.aspx>

1.1.6 o.s. DIVADLO COMPANY, d.s

Roku 2004 zvítězilo DIVADLO COMPANY v konkurzu výběrového řízení na provoz tehdejšího Divadla Solidarita. V roce 2012 se přesunulo do prostor Divadla Komédie, kde pokračuje v uvádění své dosavadní tvorby.

Nyní se orientuje především na díla polských autorů (Tadeusz Słobodzianek : Naše Třída, 2012; Witold Gombrowicz: Pornografie.; Tadeusz Różewicz: Past), ale uváděla i klasická díla (Sofokles: Oidipus Rex) a české dramatiky a spisovatele (Mrštíkovicé: Maryša, 2013). Dalo by se říci, že svou dramaturgii profiluje zejména na východní provenienci.

Režii většinou zastává Vojtěch Štěpánek a umělecký šéf Jan Novotný. Nynější soubor má 12 herců a jsou to Kristýna Leichtová, Jan Zadražil, Jan Hofman, Jaromír Nosek, Michal Slaný, Jan Novotný, Hana Kusnjerová, Eva Vrbková, Vojtěch Štěpánek, Vilém Udatný, Jakub Chromeček, Jiří Racek. Hostují tu například herci a herečky jako Ljuba Krbová, Iva Pazderková, Kryštof Nohýnek, Eva Režnarová a mnoho dalších herců zde hostuje.

Divadlo Komédie žije čilým kulturním životem, koná se zde poměrně velké množství akcí a představení, které hostují (v roce 2013 zde proběhl FAMUFEST nebo osmnáctý ročník Pražského divadelního festivalu německého jazyka). Diváci zde mohli vidět tvorbu umělecké skupiny SKÚTR nebo Divadla pod Palmovkou, která se nyní potýká s problémem svého zničeného divadla po povodních, a také zde proběhly hudební koncerty nejrůznějšího typu (například zde vystupoval Jiří Schmitzer)⁸.

1.2 Osobnosti Divadla Komédie

1.2.1 Vlasta Burian

Rodák z Liberce, vlastním jménem Josef Vlastimil Burian, se narodil 9. dubna 1891 v rodině krejčího. O deset let později se přestěhovali do Prahy. Vlasta Burian zde navštěvoval obchodní akademii. Svůj komediální talent ze začátku předváděl jen mezi známými, ale postupem času se v bavení lidí našel (z počátku jeho otec z této záliby nebyl nadšen, ale pak nakonec uznal, že syn měl vlohy).

⁸ DIVADLO KOMEDIE – Soubor [online]. [cit.2014-28-01] Dostupné z <http://prakomdiv.cz/Lide.aspx>

Prošel se svými výstupy mnoha divadly, jako bylo například divadlo Na Vinohradech, Švandovo divadlo a také hrál v kabaretech – Rokoko, Červená sedma, Revoluční scéna, U Deuschů, Montmartre, Kabaret Bum. Později si založil vlastní divadlo, Divadlo Vlasty Buriana.

Natočil nemalé množství filmů, podle nichž pak také byly inscenovány hry v Divadle Vlasty Buriana. Mezi lety 1923-1956 hrál v 36 zvukových snímcích a 4 němých. Spolupracoval s režiséry Karlem Lamačem, Martinem Fričem, Vladimírem Slavínským a dalšími. Jeho filmografie byla bohatá, například hrál ve filmech jako On a jeho sestra, To neznáte Hadimršku, Když Burian Prášil nebo Ryba na suchu. Existovalo pět snímků, které měly svou německou verzi.

Příliš si nelámal hlavu s autoritou režiséra a často improvizoval. Až na výjimky ztvárňoval komické role. Vlasta Burian byl muž mnoha dovedností, uměl proložit svá vystoupení prvky z akrobacie až po napodobování zvířat a zvuků. Svým humorem se dokázal přiblížit širokým lidovým vrstvám.

Ve zdrojích jsem se ale setkala s kritikou na jeho strhávání pozornosti na sebe, inscenace a filmy byly pak hlavně o něm a nedával moc příležitostí svým hereckým kolegům. Na stranu druhou byl velmi oblíbený a jeho osobu často využívali k reklamě (např. byly po něm pojmenovány bonbony – burianky). Jeho honoráře na svou dobu dosahovaly vysokých částek, všestranný umělec si tedy mohl dovolit luxus. Úspěch a bohatství se ale v našich končinách příliš neodpouští a to i částečně způsobilo jeho nešťastný osud, který přišel, když zavřeli Divadlo Vlasty Buriana. Miloš Forman shrnul problematiku okolo Buriana následujícími větami:

„Vlasta Burian byl nejen králem komiků, ale také, a zůstane navždy, jejich mučedníkem. Dnes už víme, že za války nikdy nikomu neublížil. Naopak, mnoha lidem pomohl. A jestli někdy někoho vědomě ponižil, tak pouze sám sebe. A my jsme ho za to poslali do vězení. Jako ostatně, v různých dobách, mnoho jiných velkých občanů našich zemí. Stydíme se. Teprve pak se můžeme spokojeně smát.“

Miloš Forman v roce 2001⁹

Vlasta Burian byl nařčen z kolaborace s Němci, kteří mu paradoxně Divadlo Vlasty Buriana zavřeli. Byl odsouzen k žaláři, kde byl velmi ponižován. Ti, kteří ho

⁹ SUCHÝ, Ondřej. Vlasta Burian na cestě do 21. Století.Str.5. 1.vyd. Praha: BRÁNA, s.r.o, 2001. ISBN 80-7243-111-0

obvinili, vykonstruovali překroučené skutečnosti a odsoudili tím tak slavného herce k všeobecnému opovrhování. Mezi důvody Burianova odsouzení patřilo nařčení za to, že paradoval Jana Masaryka. Později (jako u dalších vymyšlených obvinění) se ukázalo, že šlo o lež. Konkrétně u tohoto mylného soudu byla pravda jinde – Buriana k znehodnocujícímu skeči donutili nacisti. Když se vrátil z vězení, na nějaký čas mu bylo zakázáno hrát, ale časem se mu podařilo na divadelní prkna a filmová plátna vrátit. Excentrický Burian byl ale pryč, už nikdy z něj nevyzařovala taková energie, jak ho diváci znali na vrcholu jeho kariéry.¹⁰

1.2.2 Ota Ornest

Narodil se 6. července 1913 v Kutné Hoře, jeho rodné jméno znělo Otto Ohrenstein. Ota Ornest zastával za svého života mnoho funkcí: znali jsme ho v roli herce, režiséra, dramaturga, překladatele a ředitele Městských divadel pražských.

Vystudoval dramatické oddělení pražské Státní konzervatoře. Působil ze začátku své kariéry v Národním divadle jako herec, také působil ve slovenském Košickém národním divadle a v Městském divadle v Plzni.

Původem byl Žid a to bylo i důvodem k jeho emigraci do Anglie, do Československa svůj návrat uskutečnil až po druhé světové válce. V tomto období pracoval v Realistickém divadle na Smíchově a v Městských divadlech pražských, kde se také stal ředitelem¹¹.

Herečka Nina Jiránková (nar. 1. 10. 1927) o Otovi Ornestovi řekla v souvislosti k jeho přístupu k divadlu následující řádky:

„V každém divadle dochází někdy k osobním křivdám. Také já jsem měla období, kdy jsem byla obsazována méně, než bych si přála. Ředitel Ornest občas popřával sluchu názorům, které sledovaly osobní cíle. A tak se herec mohl ocitnout v situaci, kdy byl takzvaně „u ledu“, aniž věděl proč. Ale to už se někdy u divadla stává.

¹⁰ LOPOUR, Jaroslav. Csf.d.cz – Československá filmová databáze: Vlasta Burian [online]. [cit. 2014-02-28] Dostupné z <http://www.csf.d.cz/tvurce/1445-vlasta-burian/>

¹¹ Lopour, Jaroslav.Csf.d.cz – Československá databáze filmů [online] [cit. 2014 – 03 – 02] Dostupné z <http://www.csf.d.cz/tvurce/30274-ota-ornest/>

Přesto bych Městská divadla pražská mohla přirovnat k deštníku, pod kterým byl herec schován před politickou nepohodou. A ten deštník držel ředitel Ornest, který určoval nejen repertoár, ale i duch divadla. Když se ohlédnu zpět, vidím, že Ota Ornest vedl jakýsi permanentní souboj o existenci Městských divadel pražských. Mimo jiné nás spojovalo vědomí, že jako soubor musíme držet pohromadě, abychom obstáli před různými ataky zvnějška. V tomto smyslu nám velice pomáhali diváci, pro něž byla Městská divadla pražská „jejich“ divadlem.“¹²

Režiroval kvalitní díla, například „Rekvie za jeptišku“, „Skleněný zvěřinec“, „Deník Anny Frankové“ a celou řadu dalších inscenací.

Když ho odvolali z funkce ředitele, šel do vězení na tři a půl roku za „pašování zakázaných literárních titulů“.

Odchod ředitele Ornesta bylo diskutovaným tématem. Herečka Marie Wenigová (nar. 25. 10. 1943), která byla dcerou výtvarníka Městských divadel pražských Adolfa Weniga, vzpomíná na konec Ornestina takto:

Celou záležitost kolem odchodu Oty Ornesta vnímal soubor velice citlivě a lidé, kteří pamatovali jeho krásnou éru, nechtěli připustit, aby se něco změnilo. Nově příchozí, které angažoval ředitel Poživil, se museli přizpůsobit zvyklostem souboru a „kádrové rezervy“ si v Městských divadlech pražských moc nevrzly. Táta odešel z MDP v roce 1979 do penze. Tedy rok poté, co Otu Ornesta zavřeli. Neměl důvod tam zůstat, nebylo s kým. Ředitel Poživil mu sice nabídl další spolupráci, ale o tu táta už neměl zájem.

Když se Ota vrátil z Pankráce, přišel za tátou a říkal mu, že před ním spousta lidí, které potkává na ulici, přechází na druhou stranu. Já jsem to nedovedla pochopit, třeba že jsem viděla, co se dělo ve vztahu k jeho ženě, Janě Koulové. Některé „dámy“, které se kolem ní točily, když byl Ota Ornest ředitelem, ji někdy ani nepozdravily, aby si neuškodily. V takových situacích se poznají charaktery, ale soubor držel celkem pohromadě.¹³

¹² VALTROVÁ, Marie. Slavná éra Městských divadel pražských ORNESTIUM. S.59. Praha: Nakladatelství BRÁNA. 2001. ISBN 80-7243-121-8

¹³ VALTROVÁ, Marie. Slavná éra Městských divadel pražských ORNESTIUM. S.186. Praha: Nakladatelství BRÁNA. 2001. ISBN 80-7243-121-8

1.2.3 Alfréd Radok

O Alfrédovi Radokovi bychom mohli směle tvrdit, že byl jedním z nejlepších českých a evropských režisérů 20. století. Ostatně – v současné době byly jedny z nejprestižnějších divadelních cen pojmenovány právě po něm.

Pro svůj židovský původ byl ale stíhán a z divadel, kde působil v různých funkcích, ho propouštěli pro jeho „nepohodlnost“ vůči tehdejšímu režimům.

Mimo toho, že byl skvělým divadelníkem, měl velký úspěch v zahraničí. Jeho filmy se staly legendárními a v Bruselu v roce 1958 na Expo díky němu Československo proslulo v uměleckém světě. Byly předvedeny principy Laterny magiky a poté na tomto základě založil samostatné pražské divadlo.

Jako divadelní režisér hostoval i v Městských divadlech pražských. Lubomír Lipský popsal Alfréda Radoka jako zvláštního člověka.

„Také režisér Radok byl zvláštní člověk. Mezi herci se oněm říkalo, že je hysterický, ale já to tak nepociťoval. Na každou zkoušku byl dokonale připraven. Když jsme studovali Až co řekne Barcelona, tak mi při jedné aranžovací zkoušce řekl: „Tak, Mirečku, teď půjdeš tady odtud, vezmeš židli a přeneseš jí o pár metrů dál.“ A já se divil: „Ježíšmarja, Alfréde, proč, vždyť to nemá žádnou logiku.“ Na to mi suše odpověděl: „Uvidíš po deseti stránkách!“ Skutečně. Pak jsem pochopil, proč jsem měl v dané okamžiku přenést židli, kam chtěl.“¹⁴

1.3 O prostoru Divadla Komédie

1.3.1 Vznik a historie budovy

Budova vznikala v letech 1928 až 1930 ve funkcionalistickém stylu pod vedením architekta Josefa Karla Říhy na konci bloku Jungmanovy a Vladislavovy ulice, nachází se v Pasáži Vlasty Buriana.

Původně objekt patřil Báňské a hutní společnosti, ale nyní v ní kromě Divadla Komédie sídlí Ministerstvo zahraničí České republiky.

¹⁴ VALTROVÁ, Marie. Slavná éra Městských divadel pražských ORNESTIUM. S.64, 65. Praha: Nakladatelství BRÁNA. 2001. ISBN 80-7243-121-8

Již při stavbě budovy architekt počítal s umístěním divadla a také šermířského klubu. (Do současné doby zde sídlí nejstarší činný šermířský klub – Český šermířský klub Riegel). Když se sem přestěhovalo Divadlo Vlasty Buriana, tehdejší divadlo dokázalo pojmout 900 diváků. Za éry vedení Vlastou Burianem se zde konaly četné sportovní akce a mohli jsme zde najít i dílny, ateliér a módní salón.

Od roku 1979 byla naplánovaná rekonstrukce, ale začala až v lednu 1988 podle návrhů Karla Pragera, který pracoval na prostorech Nové scény Národního divadla v Praze nebo budovy někdejšího Federálního shromáždění. Rekonstrukční zásahy do celkové „tváře“ divadla byly celkem hodně znatelné - původně velký prostor se zmenšil na komornější sál o 259 místech.¹⁵

1.3.2 Styl budovy

Funkcionalismus – styl začátku minulého století, pod kterým shrnuli avantgardní umělci 20. let 20. století jejich společný program. Základní kámen podstaty tohoto směru tvořilo heslo *forma následuje funkci*. Zaměřili se nejen na estetickou stránku díla, ale i na tu ekonomickou. Hledali harmonii mezi člověkem a jeho prostředím v nově vznikajících sociálních podmínkách. Mezi používané materiály patřil zejména železobeton. Ve druhé třetině dvacátého století funkcionalismus zasahoval nejen do oblasti umění a architektury, ale také do způsobu myšlení.

Le Corbusier poprvé sepsal v roce 1926 tzv. pět znaků funkcionalistické architektury v tomto znění:

„Piloty vyzdvihují dům nad terén, aby bylo více světla a aby se uvolnil přízemní prostor pro zahradu.

Zahrada na rovné střeše.

Volný půdorys, usnadnění skeletovou konstrukcí a umožňující použít konstrukčně samostatné vnitřní příčky.

Horizontální pásová okna k zlepšení osvětlení.

¹⁵ DIVADLO KOMEDIE – Divadlo Komédie [online]. [cit.2014-03-03]Dostupné z <http://www.divadlokomedie.eu/divadlo-komedie/>

*Volné průčelí konstrukčně odpoutané od základního skeletu, a tudíž bez nosných konstrukčních prvků.*¹⁶

Další budovy ve funkcionalistickém stylu v Praze navrhli architekti jako Oldřich Tyl a Josef Fuchs (Veletřzní palác, 1925-1928) nebo Ludvík Kysela (obchodní dům Baťa, 1926-1928).

V Československu tak architekti reagovali opozičně na akademismus a hledali tak vlastní osobité cesty. Mnohé budovy můžeme směle označit za vrcholná díla evropské architektury. V meziválečném období hledali inspiraci v teoriích Karla Teigeho a Jiřího Krohy.¹⁷

1.3.3 Josef Karel Říha

Josef Karel Říha se narodil 1. 6. 1893 v Rokycanech a zemřel 10. 2. 1970 v Praze. Byl jedním z předních českých architektů a jeho díla se nesla většinou v urbanistickém duchu.

Vystudoval pražskou techniku a poté se dostal do ateliéru známého architekta Jana Kotěry, kde působil v letech 1917 až 1918. Po roce 1923 se stal projektantem a řídil své vlastní práce. Navrhoval obytné budovy (rodinné domy na Podkarpatské Rusi, činžovní domy v Zelené ulici a na bývalém náměstí Družby v Praze) i budovy veřejné mezi něž patřil Palác Báňské a hutní společnosti, kde pak sídlilo Divadlo Vlasty Buriana. Jeho nejznámější stavba byla jeho vlastní vila v ulici Nad Santoškou v Praze. Byla považována za příklad moderní architektury. Zabýval se především urbanismem, ve svých rozsáhlých pojednáních se zmiňoval o důležitosti zelených ploch, chránění památek a prostorech k rekreaci. Jeho nejznámější kniha, kterou vydal o architektuře, se jmenuje „Země krásná: kniha o přírodě, civilizaci a plánování“.

Mimo jiné prošel několika dalšími zaměstnáními – byl úředníkem ve Státní památkové péči a redaktorem Socialistických listů a psal do různých architektonických periodik.¹⁸

¹⁶ MRÁZ, Bohumír. Dějiny výtvarné kultury. S.70.Praha: IDEA SERVIS. 2002. ISBN 80-85970-32-5

¹⁷ MRÁZ, Bohumír. Dějiny výtvarné kultury. Praha: IDEA SERVIS. 2002. ISBN 80-85970-32-5

¹⁸ Dostálík, Jan. Archiweb – Architekti – Josef Karel Říha[online] [cit.2014-03-03]. Dostupné z <http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&id=1126&action=show>

1.4 Název Divadla Komédie

„Divadlo Komédie“ se původně jmenovalo od roku 1950 divadlo ve Stýblově pasáži na Václavském náměstí. Přesunem tohoto divadla do místa poblíž Vodičkovy ulice a připojením k Městským divadlům pražským, tak dal název jedné z předních pražských scén. Název „Komédie“ nemá spojitost s érou Divadla Vlasty Buriana, kdy se zde hrály zejména veselohry a komedie.¹⁹

¹⁹ DIVADLO KOMEDIE – Divadlo Komédie [online]. [cit.2014-02-26]Dostupné z <http://www.divadlokomedie.eu/divadlo-komedie/>

2 Pražské komorní divadlo (2002-2012)

2.1 O Prakomdivu

Odrhnutí Městských divadel pražských znamenalo zásadní změnu dramaturgie. Režiséři se soustředili především na rakouskou, německou a českou tvorbu a ve svých inscenacích dramatisovali autory, které bychom mohli nazývat „spíše prozápadní“ a orientované na tematiku problémů ve společnosti, ale zabývali se i individualitou jednotlivců. Jiří Štrébl v dokumentu o začátcích v Pražském komorním divadle řekl:

„Byl tady soubor Michala Dočekala a Honzy Nebeského, kterej měl nějakou poetiku a měl svoje diváky. Samozřejmě přišli Dušan a David s poměrně razantně odlišnou poetikou a diváci nám ze začátku odpadli. Poměrně hodně odpadli. A trvalo to – já už si přesně nevzpomínám – trvalo to třeba jednu sezonu, dvě sezony, dvě a půl, než se začali nabalovat noví diváci, většinou z mladejch lidí, ze studentů a tvořilo se nový publikum tohoto divadla, který se postupně vybudovalo a myslím, že když někdo jde do Divadla Komedie, tak se ví, na co jde a ví prostě, že je to divadlo, které mu vyhovuje.“²⁰

Jak herec vypověděl - postupem času si ale Prakomdiv vytvořil silnou základnu diváků, která byla různorodá, ale cosi je spojovalo – byl to jakýsi „kult“, jenž se okolo Pražského komorního divadla a jeho osobností vytvořil. Pokoušela jsem se najít pojítko, které vdechlo Prakomdivu „duši“. Byla to nadšení pro kulturu německy hovořících zemí? Nebo něco víc? Ovlivňovala tvorba lidí zde působící nebo spíš lidé ovlivňovali tvorbu hranou na prknech divadla? Neodvažuji se hádat a vymýšlet nějaké nové teorie o tom, co vlastně dělalo Pražské komorní divadlo „Prakomdivem“. Možná, že to pro mě zůstane spíš takovým otazníkem. Nevyřešeným tajemstvím, které jsem zatím neodhalila.

2.2 Inscenace Prakomdivu

Po zhlédnutí představení a při čtení scénářů jsem nabyla dojmu, že režiséři vkládali do svých her syrovost a krutost reality. Původní texty jsou samy o sobě vesměs laděné do tragické nebo melodramatické polohy, ale myslím si, že pojetí Prakomdivu se snažilo inscenace podávat divákům „drsnějším“ a přímočařejším způsobem, než to bývá v jiných divadlech běžné.

²⁰ Dokument Divadlo Komedie 2002-2012. Vysíláno Českou televizí (ČT ART). Staženo z <http://www.ulozto.cz>

Za celou éru Pražského komorního divadla se na jevišti vystřídaly desítky inscenací od různých autorů v podání známých i méně známých herců a hereček české divadelní scény. Přibližně v posledních třech letech existence Pracomdivu diváci mohli v Pražském komorním divadle zhlédnout například tyto tituly:

Antiklimax/Werner Schwab (režie: D.D.Pařízek), Staří mistři/Thomas Bernhard (režie: D.D.Pařízek), Světanápravce/Thomas Bernhard (režie:D.D.Pařízek), Utrpení knížete Sternehocha/Ladislav Klíma (režie: David Jařab), Proces/ Franz Kafka (D.D.Pařízek), Nadváha, nedůležité: Neforemnost / Werner Schwab (režie: D.D. Pařízek), Petrolejové lampy/Jaroslav Havlíček (režie: David Jařab); Goebbels/ Baarová – Oliver Reese (D.D. Pařízek); Hrdinové jako my / Thomas Brussig (režie: Kamila Polívková); Weissensten / Johannes Urzidil (režie: David Jařab); Černé panny/ G.Senkel a F. Zaimoglu (režie: D.D.Pařízek) ; Lulu / Frank Wedekind (režie: David Jařab) ; Spílání publiku 2010 / Peter Handke (režie: D.D. Pařízek) ; Víra, láska, naděje / Ödön von Horvath (režie: Kamila Polívková) ; Touhy a výčitky/ Arthur Schnitzler (režie: David Jařab) ; Legenda o svatém pijanovi/ Joseph Roth (režie: David Jařab) ; Poslední chvíle lidstva/ Karl Kraus (režie: Katharina Schmitt, Thomas Zielinski, Alexander Riemenschneider) ; Podzemní blues / Peter Handke (režie: D.D. Pařízek) ; Agnes / Peter Stamm (režie:Alexander Riemenschneider) ; Srdce temnoty/ Joseph Conrad (režie: David Jařab) ; Odpad, město, smrt/ R.W.Fassbinder (režie D.D.Pařízek) ; V samotě bavlníkových polí/ Bernard – Marie Koltès (režie: Michal Pěchouček) ; Sam / Katharina Schmitt (režie: kamila Polívková) ; Hodina ve které jsme o sobě nevěděli/ Peter Handke (D.D.Pařízek).²¹

2.3 Osobnosti

Dušan D. Pařízek

Dušan D. Pařízek získal BcA. titul z Divadelní režie na pražské Divadelní fakultě múzických umění v roce 1999, předtím v roce 1997 vystudoval na Univerzitě Ludwiga Maxmiliana v Mnichově na fakultě divadelní vědy. Začínal jako překladatel (převážně z německého jazyka) a psal eseje a adaptace. Dále se pohyboval okolo divadla především ve vedoucích funkcích – v roce 2002 stál u založení Pražského komorního divadla, kde byl později také ředitelem.

²¹ Divadlo Komédie – Repertoár [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Repertoar.aspx?Kategorie=inscenace>

Mezi jeho divadelní práce například patřilo zpracování hry od Petera Handkeho Spílání publiku (2010); adaptace, scénografie a režie Spiknutí (2008) od Egona Hostovského nebo přípravení inscenace Nadváha, nedůležité: Neforemnost / Werner Schwab (2008). Tyto hry byly spolu s řadou dalších uvedeny v Pražském komorním divadle.

Spolupracoval také s německými divadly, jako bylo Schauspiel Köln. Dělal zde u hry Die Räuber (Loupežníci) – Friedrich Schiller – scénografii, adaptaci, kostýmy a režii (2005). V roce 2004 v témže divadle zpracoval inscenaci Hamleta/ William Shakespeare. V Staatstheater Darmstadt režíroval Povídky z Vídeňského lesa od Ödöna von Horvatha (Geschichten aus dem Wiener Wald).

Získal mnoho cen a nominací, jedna z poslední doby to byla nominace z roku 2009/10 na Evropskou cenu Nové divadelní reality (Candidate to the XII. Europe Prize New Theatrical realities).²²

Gabriela Míčová

Narodila se v Prostějově 25. února 1975. Navštěvovala střední zdravotnickou školu ve Vyškově, kde později s rodinou žila. Po studii se neúspěšně hlásila na JAMU, ale pak ji přijali na pražské DAMU, kde absolvovala 2002. Dokonce zde získala Cenu děkana DAMU za mimořádnou úroveň výsledků a kreativitu v projektech.²³

V Pražském komorním divadle ztvárnila mnoho rolí, některé z nich jí přinesly velký úspěch. Za roli Lídy Baarové byla nominována na cenu Alfréda Radoka, hraní v Antiklimaxu nešťastné Marjánky vzbudilo všeobecný rozruch nebo v Procesu přesvědčivě hrála Leni (Slečnu Bürstnerovou). Role prostitutky Romi ve hře Odpad město smrt (Fassbinder/ režie D. D. Pařízek) jí vyneslo divadelní ocenění Thálie. Byl natočen v režii stejnojmenný film v režii Jana Hřebejka a Gabriela Míčová za svůj herecký výkon získala Českého lva.²⁴

²² Divadlo Komédie – Lidé – Tvůrčí tým [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Lide.aspx?Kategorie=tym>

²³ Michalik, Petr.Csfd.cz – Československá filmová databáze - Gabriela Míčová [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.csfd.cz/tvurce/57876-gabriela-micova/>

²⁴ Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=7>

Martin Pechlát

Mezi první jeho profese patřila pozice mikrofonisty v ČT. Po čase ale se pracovní poměr ukončil a Martin Pechlát začal studovat na DAMU obor loutkoherectví. Po absolvování školy mu režisér Vladimír Morávek nabídl roli ve filmu Nuda v Brně. Dále hrál ve filmech Účastníci zájezdu, Václav nebo Vratné láhve. V současné době ho můžeme vídat i v některých českých seriálech.²⁵

Působil například v divadle v Řeznické, v Národním divadle a v Divadle Archa. V Pražském komorním divadle měl mnoho hereckých příležitostí, které proměnil v ocenění. Získal cenu Alfréda Radoka v kategorii nejlepší mužský výkon za roli Goebbelse v inscenaci Goebbels/Baarová.²⁶

Ivana Uhlířová

Ivana Uhlířová se narodila 23. 7. 1980 v Rýmařově a absolvovala hereckou konzervatoř v Ostravě. Angažmá měla v několika divadlech – v Divadle Petra Bezruče (1996 – 1998), v Městském divadle Karlovy Vary (1998 – 2000) a v Pražském komorním divadle (2005 až 20012). Dále hrála v další řadě divadel jako v divadle Na Vinohradech, v MeetFactory, v Rubínu, v N.O.D.u, v divadle V Řeznické nebo v Divadle Husa na provázku.²⁷

Do její filmografie patří filmy Hlava – ruce – srdce v režii Davida Jařaba (2010); Pouta v režii Radima Špačka (2009); Druhé dějství (zahraniční krátkometrážní film, za který byla oceněna Cenou poroty za ženský herecký výkon v Anguares) a Nuda v Brně (Vladimír Morávek, 2003).

V Pražském komorním divadle ztvárnila velké množství hlavních rolí. Například to byly:

²⁵ Hrubeš, Filip. Csfed.cz – Československá filmová databáze [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/27401-martin-pechlát/>

²⁶ Divadlo Komedie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=8>

²⁷ Zdroj Bontonfilm. Csfed.cz – Československá filmová databáze [online] [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/49560-ivana-uhlirova/>

Alžběta – Víra, láska, naděje (Ödön von Horvath)/režie Kamila Polívková. Premiéra proběhla 30. 11. 2010

Štěpka – Petrolejové lampy (Jaroslav Havlíček)/ režie David Jařab. Uvedeno v Prakomdivu 29. 9. 2008

Helga – Utrpení knížete Sternenhocha (Ladislav Klíma) / režie David Jařab. Premiéra byla 20. 4. 2007

Když účinkovala v Pražském komorním divadle, získala několik ocenění. Byla to Cena Alfréda Radoka v kategorii Ženský herecký výkon roku 2010 za ztvárnění zmiňované role Alžběty v incenaci Víra, láska, naděje. Dále také dostala Cenu Alfréda Radoka v kategorii Talent roku 2006.²⁸

Martin Finger

Narodil se 16. 12. 1970 v Šumperku. Po maturitě na šumperském gymnáziu studoval DAMU, které absolvoval v roce 1997. Hrál v Národním divadle a v Činoherním klubu Ústí nad Labem měl do roku 2004 angažmá. Dále hostoval v Divadle Na zábradlí nebo Dejvickém divadle.²⁹

Získal ocenění Alfréda Radoka v kategorii nejlepší herecký výkon za rok 2006 (Světánápravce) a 2007 (Proces). Mezi jeho role v Pražském komorním divadle dále patřily:

Bohatý Žid – Odpad, město, smrt (Rainer Werner Fassbinder) / režie Dušan D. Pařízek. Premiéra byla 15. 12. 2011

Weissenstein – Weissenstein (Johaness Urzidil) / režie David Jařab. 17. 12. 2009 proběhla premiéra.

²⁸ Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=12>

²⁹ Wikipedie – Martin Finger [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Finger

Přednosta – Srdce temnoty (Joseph Conrad) / režie David Jařab. Uvedeno 4. 11. 2011.³⁰

³⁰ Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-08]Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=3>

3 Analýza některých inscenovaných her z období 2002-2012

3.1 Odpad, město, smrt

Inscenace měla českou premiéru v Pražském komorním divadle 15. 12. 2011. Jednalo se o dílo Reinera Wernera Fassbindera, název v původním znění byl *Der Müll, die Stadt und der Tod*. Podle filmového scénáře tým Pražského komorního divadla zpracoval i tuto divadelní inscenaci. Originál přeložila Zuzana Augustová, dramaturgie se ujal Hermann Seeler, hudbu připravil Ivan Acher a kostýmy navrhla Kamila Polívková. Tým spolupracoval se společností Cirqueon – Centrum pro nový cirkus, která jim pomohla nacvičit akrobatickou složku hry. Vše bylo zpracováno v režii Dušana D. Pařízka, který navázal spolupráci s divadlem Marstall, kdy byla inscenace v roce 2012 také hrána v rámci festivalu Postparadiese Fassbinder Now. Hra byla 105 minut dlouhá bez přestávky.³¹

"Naši dobu určuje 'neviditelná ruka trhu', která vede spořádané občany k výdělečnému obchodování s vlastním svědomím. Nabízí se řada otázek: Neprodáváme se příliš lacino? Lze pravidla trhu aplikovat na mezilidské vztahy? Může každý z nás nabídnout i něco víc, než kdejaká pouliční šlapka? Máme vůbec nárok nějakou 'pouliční šlapku' soudit? Morální integrita, zodpovědnost a občanský postoj ztrácí v dnešní době význam. O neprodejně zboží není zájem. V období krize se sází na falešnou morálku a lhostejnost, vidina okamžitého zisku vzbuzuje v každém z nás podnikavého ducha. A po nás ať přijde potopa."³²

Dušan D. Pařízek

Postavy:

Prostitutka - Gabriela Míčová

Otec - Martin Pechlát

³¹ Divadlo Komédie – Repertoár – Odpad, město, smrt [online] [cit.2014-03-08]. Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=429>

³² Divadlo Komédie – Repertoár – Odpad, město, smrt [online] [cit.2014-03-08]. Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=429>

Matka - Dana Poláková

Přítel prostitutky -Stanislav Majer

Žid - Martin Finger

Společník Žida-Jiří Černý

Synopse děje:

V textu autor řešil problematiku přehlížených témat, jako byla homofobie a rasismus. Hra ještě nedávno nebyla politicky korektní v zemích, kde se mluví německy.

Inscenaci zajímavě scénograficky vyřešili – hlediště bylo postavené jako „kavárna“. Lidé seděli jak na sedačkách, tak i u stolečků a dívali se na prostor vzniklý uprostřed. Napadlo mě přirovnání, že vytvořili jakýsi herecký „ring“, kde postavy rozehrávaly své teskné a spíše tragické osudy. Další zajímavostí bylo akrobatické číslo Gabriely Míčové, která zaujala mimo jiné diváky svým fyzickým výkonem na spuštěných šálách, visící a cvičící několik metrů ve vzduchu.

Příběhem herci vyprávěli o osudu prostitutky Romi, která hledala únik ze své každodenní reality. Svůj osud si příliš nemohla vybírat, byly okolo ní lidé, co jí vpravili do nezáviděníhodné situace, jakože třeba vlastní přítel jí nabízel ostatním mužům, matka byla ochrnutá na půl těla a otec také nebyl úplně standardní (např. předváděl travesti show). Zároveň ale jsme měli na začátku hry pocit, že Romi byla spokojená, protože vysvětluje, proč prostituci dělá. Pak se ale vyjasnilo, že i ona měla city, jako „normální“ smrtelníci. Svoje neřešitelné problémy řešila zoufalým pokusem o sebevraždu – předávkovala se prášky, ale přežila to. Z jejího utrpení ji nakonec „vysvobodil“ zabitím jeden z jejích klientů.³³

3.2 Proces

Premiéra proběhla 3. 9. 2007. Inscenace byla zpracována na motivy knihy Proces od Franze Kafky. Dušan D. Pařízek hru adaptoval, přeložil, upravil scénu a

³³

Záznam z České televize (ČT ART) – Odpad, město, smrt. Staženo z [http:// www.ulozto.cz](http://www.ulozto.cz)

zrežiroval. Kamila Polívková navrhla kostýmy a hudbu a projekci zpracoval Ivan Acher. Délka představení měla přibližně 100 minut bez přestávky.³⁴

Inscenovaná hra Proces dostala cenu Alfréda Radoka roku 2007 za inscenaci roku a v kategorii mužský herecký výkon (postava Josefa K.) Dále této inscenaci udělila Kulturní nadace Allianz a Pražský divadelní festival německého jazyka cenu MAX za *nejlepší inscenaci původně německy psaného textu, jež vnikla na území České republiky*.³⁵ V Divadelních novinách také byla označena za Inscenaci roku 2007.

Postavy

Pan K. - Martin Finger

Advokát - Martin Pechlát

Vyšetřovatel - Jiří Černý

Slečna - Gabriela Míčová

Hlídač 1. - Stanislav Majer

Blok - Hynek Chmelař

Hlídač 2. - Ivan Acher

Synopse děje

Pařížkům Proces se příliš neodklání od předlohy, jen některé kapitoly jsou zkrácené nebo úplně vynechané. Co ale rozhodně nechybí, je hluboká sonda do duše Josefa K.; prostřednictvím něho jsme se dostali pod povrch smyšleného soudního řízení proti Josefovi K. a také jsme mohli sledovat vývoj jeho myšlenkových pochodů –

³⁴ Divadlo Komédie – Inscenace – Proces [online]. [cit. 2014-03-08] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=320>

³⁵ [®] Divadlo Komédie – Inscenace – Proces [online]. [cit. 2014-03-08] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=320>

od pocitu nevinny a absurdity z nesmyslného procesu až po pochybování o sobě samém a zlomení charakteru hlavního hrdiny.³⁶

Inscenace díla Proces od Franze Kafky se skládá ze sedmi částí. Jsou to:

Myslet na sebe

Josef K. zde měl dlouhý monolog a uvádí diváka do situace, v které se ocitl. Martin Finger svůj projev činil zajímavějším tím, že měnil hlasy a výrazy podle toho koho zrovna napodoboval, využíval zde zcizovací efekt. Vyprávěl, jak byl vyrušen ve svém pokoji dvěma hlídači, kteří bez dovolení vnikli do jeho pokoje. Zde začal nespravedlivý proces vedený proti Josefu K.

Já vám o vaše výsledky nestojím

Do monologu se vložil vyšetřovatel (Jiří Černý) a vystoupil z řad publika, kde jeho projev poslouchal. Přenášíme se pomyslně do soudní síně, kdy mu vyšetřovatel vyčetl, že přišel pozdě. Pan K. pak vysvětlil, že dostal vadné instrukce, ale nebyl potom stejně brán zřetel.

Trest je spravedlivý a nevyhnutelný

Dva hlídači byli potrestáni kvůli tomu, že se u pana K. chovali neomaleně. K. se dokonce za ně přimlouval, ale stejně dostali výprask.

Stůj při mně

Pan K. se setkal se slečnou Bürstnerovou, s dívkou, jež je jeho spolubydlící a omluvil se jí za to, že hlídači vnikli také do jejího pokoje. Snažil se svěřit se svojí situací, ale nakonec to zamluvili a pan K. ji vyčetl, že se schází s jinými muži.

Obžalovaní jsou ze všech nejkrásnější

V tomto obraze vystupoval pan K., advokát a jeho asistentka Leni. Advokát mu vysvětluje podmínky procesu a jeho bezvýhodnost. Josef K. si ale myslí, že to co řekl advokát je v absolutním rozporu s běžnými postupy. Věc pak ještě dovršil příchod

³⁶ Scénář ke hře Proces, Franz Kafka (režie D. D. Pařízek), vypůjčeno v Institutu divadelních umění. 3 217 0 0 0 924930

Blocka, dalšího obžalovaného, který byl už naprosto zlomen a poslouchal na slova a nacházel se ve svém paranoidním světě, který v něm jeho proces vypěstoval.

Soud od tebe nic nechce

Pan K. byl požádán, aby ukázal důležitému italskému obchodnímu partnerovi umělecké památky ve městě. Ten nakonec nepřišel a K. místo toho dlouho rozmlouval s duchovním o svém procesu. Podle slov neznámého muže to s panem K. nevypadalo moc dobře.

Jako pes

Zde příběh tragicky končil. Na scéně byly všechny postavy. Pan K. byl jimi odveden a pak ho zavraždili nožem. Jako psa.³⁷

3.3 Víra, láska, naděje

Premiéra v Pražském komorním divadle se uskutečnila 15. 10. 2010. Horvathův text Glaube Liebe Hoffnung přeložila Valeria Sochorovská, Ondřej Švandrlík zpracoval hudbu a jako dramaturg se zde objevila Viktorie Knotková. Režie a výpravy se ujala Kamila Polívková (na výpravě spolupracoval také Pavel Borák).

Postavy

Alžběta – Ivana Uhlířová

Policista Alfons – Stanislav Majer

Soudce – Jiří Štrébl

Preparátor – Petr Vaněk

Soudcová – Dana Poláková

Inspektor - Martin Finger

Marie – Magdalena Komárová

³⁷ Záznam z České televize (ČT ART) – Odpad, město, smrt. Staženo z <http://www.ulozto.cz>

Zevloun - Kajetán Písařovic

a divadlo Ježek a Čížek

Charakteristika postav

Ödön von Horvath o svých postavách a jejich komunikaci mezi sebou vyjádřil následovně:

„Maloměšťáctví svojí pokleslou hantýrkou rozložilo vlastní dialekt. Abych mohl dnešního člověka realisticky vylíčit, musím nechat promluvit jeho hantýrku. Tento žargon (a jeho příčiny) vyzývají přirozeně ke kritice – tak vyvstávají dialogy nové lidové hry a s nimi i lidé a teprve až z nich dramatické jednání. Člověk v mých hrách ožívá až řečí. Publikum si bohužel odvyklo věnovat pozornost slovům dramatických dialogů – sleduje jen dramatické jednání, ale dramatický dialog už nevnímá. A v mých hrách není jedna jediná scéna, která by nebyla dramatická – pod dramatickostí chápu jako vždy střet dvou temperamentů, proměny postav atp. V každé dialogické scéně se proměňuje jedna postava. Prosím, číst pozorně! Neboť konečně je podstatou syntézy vážného a ironického demaskování vědomí.“³⁸

Alžběta

Mladá žena, jež se snažila najít to, co hledá svým způsobem každý. Jak už název napovídá, jednalo se o víru, lásku a naději. Víru Alžběta neztrácela do poslední chvíle, lásku našla, ale okolnosti zapříčinily, že příběh skončil tragicky. A naděje? Naděje podle ní vždycky podle ní existovala a „ona hlavu nevěšela“, ale paradoxně svůj celý přístup popřela svou sebevraždou.

Na Alžbětu bychom mohli nahlížet jako na dívku, která měla v životě opravdu smůlu, zároveň bychom ale mohli vidět osobu plnou rozporů. Stejně jako Kazimír v další Horvathově hře Kazimír a Karolína³⁹ pocházela ze zoufalých poměrů – matka

³⁸ Program k inscenaci Víra, láska, naděje. Vydalo Pražské komorní divadlo s.r.o. v sezoně 2010/2011, jednatel společnosti Dušan D. Pařízek, tisk: Adjust Art.

³⁹ HORVATH, Ödön von. Kazimír a Karolína. Praha: Dilia. 1975. 821.112.2-2

spáchala sebevraždu a otec ji jako svou dceru moc neuznával, protože byla pouhým „děvčetem“ (zde vidíme, že se řeší genderové rozdíly).

Z jiného úhlu pohledu měla Alžběta trochu nešťastnou povahu, protože zřejmě zastávala názor, že je lepší neříkat úplnou pravdu. To se jí ale pak později stalo osudným, protože ne všichni se s jejím přístupem dokázali srovnat.

Postava Alžběty si ale získala sympatie diváků svou blízkostí k „obyčejným“ problémům a člověk jí ve skrytu duše držel palce, aby všechny ústrky a nespravedlnosti pokořila. O to je dramatictější závěr, když nakonec Alžběta rozžehkala se svým nešťastným životem a dobrovolně opustila svět skokem do řeky.

Policista Alfons

Alfons Klostmayer je jasným příkladem policisty, který je svému povolání propadlý tělem i duší. Ze začátku mezi ním a Alžbětou dochází ke slovním přestřelkám, protože mají odlišný názor na spravedlnost.

I přesto ale mezi nimi zahořela láska a vše vypadá podobně jako v románech červené knihovny. To ale netrvalo dlouho, protože Alfons zjistil i další skutečnosti o Alžbětě a nedokázal se s tím smířit. Pro něj bylo asi zcela nepřijatelné, žít s vědomím, že jeho milá měla pletky se zákonem. Zajímavostí bylo, že Alfons měl trochu melancholické sklony, protože Alžbětě řekl, že mu připomíná jeho zesnulou snoubenku, která umřela nedávno. Velmi paradoxní bylo, že Alžběta také zemřela, skoro by se chtělo říct, že Alfons znamenal pro mladé dívky „prokletí“, končící dost tragicky.

Preparátor

Na začátku příběhu chtěl Alžbětu jen pro sebe a myslel si, že si ji získá zapůjčením obnosu peněz. Cítil se pak nadmíru dotčen, když ho dívka odmítala a navíc když zjistil, že peníze použila na něco jiného než mu tvrdila. Byl velice zhrzený – jak jejím zatajením celé pravdy, tak milostným odmítnutím.

K této postavě se váže malá zajímavost – rád krmil holuby před Anatomickým ústavem a choval několik zvířat, které pak Alžbětě ukázal (zřejmě si od její návštěvy ale sliboval víc).

Inspektor

Spíše vedlejší postava, která měla ale na osud Alžběty naprosto fatální dopad. „Co by se stalo, kdyby...“ mě napadlo, když jsem začala přemýšlet o psychologii této postavy.

Inspektor byl člověk, který zahlazoval stopy po problémech, které napáchali jeho mocnější nadřízení (například Soudce). Jeho příchodem nastal zásadní zlom, protože díky jeho informaci o minulosti Alžběty (tzn., že si pobyla 14 dní ve vězení) změnil vztah mezi ústředním párem. Alfons se nedokázal vyrovnat s touto nově zjištěnou skutečností a Alžběta nemohla žít s vědomím, že ji Alfons neměl rád i přes překážky.⁴⁰

Synopse děje

Stejně jako v ostatních svých dílech zde Horvath nastavuje zrcadlo společnosti.

V dnešní době je téma stále aktuální, až dokonce pozorujeme trochu zarážející nadčasovost, s jakou dílo autor napsal.

Příběh vyprávěl o mezilidských vztazích a bezradnosti jedince proti zažitým konvencím. Hlavní hrdinkou byla mladá žena Alžběta, která ztratila téměř vše – ale víru, lásku a naději stále zarputile hledala a nevzdávala se myšlenky, že je jednou opravdu nalezne.

Na začátku jsme se s Alžbětou seznámili jako se zoufalou ženou, která se v anatomickém ústavu snažila prodat vlastní mrtvolu z důvodu získání peněz na živnostenský list. Nepodařilo se jí to, ale potkala tu osoby, jež se na jejím osudu značně podepsaly. S policistou Alfonsem, do kterého se postupem děje zamilovala, měla hned na začátku repliku, kde vysvětlovala svůj pohnutý osud. Alžběta ztratila práci, protloukala se světem na vlastní pěst a dokonce neměla kde bydlet. Následuje krátký dialog mezi Alfonsem a Alžbětou. Když pak v dalším výstupu přišel preparátor, řekla mu, že byla extra upozorněná na možnost prodání své mrtvoly k vědeckým účelům. Přišly další postavy – Soudce a Inspektor – a všichni včetně Preparátora se jí vysmáli.

⁴⁰ HORVATH, Ödön von. Víra, naděje, láska. Praha: Dilia. 1976.

Alžbětě se podařilo získat od Preparátora peníze a mohla tedy pokračovat ve své původní profesi, a tj. podomní prodej spodního ženského prádla. Dostala se ale do konfliktu se svojí nadřízenou, manželkou soudce, když se jí snažila vysvětlit své zanedbání povinností. Alžběta to naneštěstí svedla na „vyšší moc“ a to Soudcovou pořádně rozčílilo. Mezitím se do hovoru vmísil Preparátor a vyšlo najevo, že mladá žena si vzala peníze na živnostenský list jak od Preparátora, tak od Soudcové, která ji finančně založila, aby mohla začít podnikat. Obvinili ji z podvodu a Alžběta dostala okamžitou výpověď a začali jí vyhrožovat, že jí udají a půjde do vězení. Peníze od Preparátora totiž použila na „pokutu z pokuty za promile z penále“.

Poté následovala naprosto „okouzující“ scéna, při níž byl možná divák, který představení viděl poprvé, vyveden z míry. Soudce má politický projev a hlavním krédem bylo „Vyčistíme ulice“, tzn., že zbaví dost radikálním způsobem společnost bezdomovců, sociálně slabých a nepřizpůsobivých občanů. Mluvil k divákům, kteří symbolizovali voliče. Jenže – z hledišť začali vstávat herci ze společnosti Ježek a Čížek a pokřikovali a stěžovali si na svůj osud. Jednalo se o velmi autentickou část představení, protože příběhy, s kterými se tito lidé svěřovali, se zakládali na skutečnosti.

Další dialog mezi Alžbětou a Marií (s níž měl Soudce zřejmě poměr) poukazoval na zásadovost Alžběty. Byla ale smutná, že ještě nepotkala tu pravou lásku a že pořád nebyla pořádně samostatná. Na stranu druhou žehrala na to, že všichni muži jsou egoisti.

Přišel Inspektor se Soudcem a velmi surově zatknuli Marii, protože se pro Soudce stala nepohodlnou a potřeboval se jí zbavit. Alžběta ji bránila, ale Inspektor dal jasně najevo, kdo je silnější.

Alfons Klostmayer našel Alžbětu zmlácenou na zemi a zeptal se, co se stalo. Alžběta pak s policistou mluvila a zdálo se, že jí nebyl moc sympatický. Pak si ale dívku naklonil svou citací z Bible:

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar prorockví, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano, kdybych měl tak velkou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všechno, co mám, ano, kdybych vydal

sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje. Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá, láska nikdy nezanikne. Proroctví – to pomine; jazyky – ty umlknou; poznání – to bude překonáno. Vždyť naše poznání je jen částečné, bude překonáno. Dokud jsem byl dítě, mluvil jsem jako dítě a smýšlel jsem jako dítě; když jsem se stal mužem, překonal jsem to, co je dětinské. Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tvář v tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, tak jako Bůh zná mne. A do té doby nám zůstává víra, naděje a láska, tato trojice – ale největší z nich je láska.

(Svatý Pavel, List Korintský, 13.kapitola)⁴¹

A pak ještě dodal něco v tom smyslu, že „bez víry, naděje a lásky život přece nemůže existovat.“

Náhle se ozvala Marie a Alfons se běžel podívat, co se děje. Alžběta na něj čekala a mezitím přišla Soudcová. Alžběta se k ní nechce znát, ale ona se nenechá. Soudcové řekla, že se seznámila s nápadníkem. Když Alfons přišel, žena soudce je nechala svému osudu.

Marii zastřelili a následovala výměna názorů policisty a ženy, která vidí skoro všude nespravedlnost. I přesto v sobě ale našli zalíbení.

Alfons a Alžběta se stali párem a v dalším výstupu byl vidět pohled do idylického vztahu. Narušil to ale příchod Inspektora.

Alfonsi prozradí o minulosti Alžběty a on je dotčen, že mu to jeho snoubenka zamlčela.

Alžběta propadne melancholii a spáchala sebevraždu. Závěrečná scéna měla děsivě groteskní nádech – Soudce, Preparátor, Inspektor a Soudcová oslavovali volební vítězství a přitom házeli s Alžbětou, kterou vytáhli z vody po jejím pokusu o

⁴¹ Program k inscenaci Víra, láska, naděje. Vydalo Pražské komorní divadlo s.r.o. v sezoně 2010/2011, jednatel společnosti Dušan D. Pařízek, tisk: Adjust Art.

sebevraždu. Hrdinka měla dojemný monolog, kdy vlastně shrnula svou situaci a mohli jsme jej slyšet už na začátku. Nakonec umřela a „smetánka“ se ještě nahřála na neštěstí jedné dívky, která byla ve špatnou dobu na špatných místech se špatnými lidmi.⁴²

Divadlo Ježek a čížek

Tato společnost byla založena na základě spolupráce divadla a lidí, kteří měli nebo mají bezdomoveckou zkušenost. Účelem divadla byla také jakási „terapie divadlem“ pro sociálně nebo jinak vyloučené jedince. Za svou existenci zde prošlo zhruba 300 herců. Do inscenace *Víra, láska, naděje* herci vnesli autentičnost výpovědí svých příběhů. Účinkovalo jich asi 8 a říkali své příběhy zhruba tímto způsobem:

Emil Jíra:

„Já potřebuju pomoci s bydlením. Zkuste z invalidního důchodu platit 6000, 8000, 10 000 za byt. Uměli byste to? Tak sakra, proč nejsou sociální ubytovny, kde mohl platit tři tisíce a z kterých by mě po třech měsících nevyhodili?“

Lada Urbanová:

„To mám žít jako zvíře? Nebo se zase vrátit do ústavu? A vůbec, děj se vůle zboží!“

Karel Lampa

„Co na mě čumíte jako na exota? Jsem takovej, jaký jsem, tak se mě naučte akceptovat. A když už čumíte, tak aspoň platte.“

Kamila Polívková si herce vybrala po představení, které zhlédla na jednom z festivalů, kde účinkovali a navázali velmi zajímavou spoluprací.

⁴² HORVÁTH, Ödön von. *Víra, naděje, láska*. Praha: Dilia. 1976.

V současné době herci z Divadla Ježek a čížek se podílejí na chodu podobného uskupení, jež nese název DivaDno.⁴³

4 Dramatici rozebíraných her

4.1 Franz Kafka

Život Franze Kafky

Obecné informace:

Datum narození: 3. července 1883

Místo narození: Staré město - Praha, Rakousko Uhersko

Datum úmrtí: 3. června 1924

Místo úmrtí: Kierling u Klosterneuburgu, Rakousko

Franz Kafka byl jeden z největších spisovatelů 20. století a velmi ovlivnil světovou literaturu. Pražský rodák psal především v němčině. Patřil do okruhu pražských intelektuálů a spisovatelů.

Židovský původ zdědil po rodičích, velkoobchodníkovi s textilem Hermannovi Kafky a Julii Kafkové (rozené Löwyové), která pocházela z buržoazní rodiny. Jeho otec často a rád dával najevo, jak už od malička musel tvrdě pracovat a jak se vyhoupl s velkým úsilím k dobré pracovní pozici. Také nejevil zájem o psaní svého syna, což mu Kafka vyčetl mimo jiné v Dopisu otci (Brief an den Vater), který napsal mezi 30. a 40. rokem svého života – zajímavostí je, že ho nikdy neodeslal.

Byl velmi úzce spjat s Prahou, prožil zde většinu svého života. Jeho přítel, spisovatel Urzidil jednou řekl:

„Kafka byl Prahou a Praha byla Kafkou.“⁴⁴

Franz Kafka je rovněž pochován v Praze, zemřel poměrně mladý. Spočívá na Novém židovském hřbitově ve Strašnicích spolu se svými rodiči, kteří byli ale pohřbeni celkem dlouho po smrti svého syna.

Jeho odkaz žije dál – inspiroval mnoho významných českých i zahraničních osobností, například herce Grossmana nebo režiséra Juráčka, který natočil na motivy Kafkovy tvorby dříve zakazovaný film Případ pro začínajícího kata. Dále ovlivňoval

⁴⁴ MURRAY, Nicholas. Kafka.S.9. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

třeba Bukowského, Sartreho, Kunderu nebo Klímu. Kafkova literatura je velmi ceněná, v současné době vznikají různé projekty, které se jím a jeho dílem zabývají.

Sám o sobě řekl větu, která vyjadřovala část jeho podstaty:

„...nejsem nic jiného než literatura.“⁴⁵

Doba, v které F. Kafka žil

Franz Kafka žil v době, která pro dějiny znamenala velké změny – ať už v samotném životním stylu a historických událostech, tak i v umění všeobecně. Mluvím o rozmezí období konce 19. Století a začátku 20. století.

V Evropě panovaly velmi napjaté vztahy mezi mocnostmi. Zformovaly se dva protipóly – tzv. Trojspolek (Německé císařství, Rakousko Uhersko, Osmanská říše a Bulharsko) a tzv. Dohoda (Francie, Velká Británie, Rusko – později se přidaly Itálie a USA). Tyto země proti sobě neustále narážely při jejich koloniálních expanzích. Situaci moc nepřidával fakt, že samotné mocnosti procházely těžkým obdobím kvůli vnitřním problémům. Vše vygradovalo, když byl zabit F. Ferdinand d'Este, byl na něj spáchán atentát v Sarajevu 28. 6. 1914. Tato událost byla záminkou k vyvolání 1. světové války, která trvala od roku 1914 do roku 1918.

Ve světě se začaly objevovat nadace a fondy – například A. Nobel zřídil fond, který uděloval (a uděluje dodnes) ocenění za objevy nebo Pulitzer věnoval určitý obnos Kolumbijské univerzitě a od té doby se udílejí Pulitzerovy ceny⁴⁶.

Literatura

V meziválečné próze zaznamenáváme vliv událostí doby, jako byly například všeobecné zrychlování způsobu života. V tehdejších dílech se odrážely moderní technické vynálezy a samotná první světová válka. Autoři do svých knih vkládali své nejnítěrnější pocity, řešili člověka jako samostatného jedince.

⁴⁵ MURRAY, Nicholas. Kafka. S.10. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

⁴⁶ Rozbor-dila.cz – Proces [online]. [cit. 2013-12-14]Dostupné z <http://www.rozbor-dila.cz/proces-rozbor-dila-k-maturite-2/>

V poezii se objevily směry, jako byly dadaismus, futurismus, kubofuturismus, expresionismus, kubismus, civilismus a další. Většina těchto směrů zaznamenala svůj ohlas i v umění výtvarném nebo i architektonickém (např. kubismus).

Franz Kafka se ve svých dílech zabýval experimentálním (moderním) proudem, který se vyznačoval rozbitím tradičního pojetí klasického románu a využíval poměrně složitou symboliku, absurditu a experimenty. V tomto proudu byl v pozadí děj a orientoval se především na vnitřní svět hrdiny příběhu. Svě čtenáře nechal o příběhu svobodně přemýšlet, názory autora nebyly zcela zřejmé, úhel pohledu na tuto literaturu se stával subjektivnějším.

Autor Procesu byl typický též existencionalismem, který vznikl po první světové válce v Německu. Byl ale rozšířen až po 2. světové válce ve 40. letech francouzskými představiteli a moderním se stal paradoxně až v 50. a 60. letech. Bohužel ale pak docházelo k zjednodušení interpretace tohoto směru. Existencionalismus se dělí na francouzský a německý, dále ho můžeme rozdělovat na tzv. teistický a ateistický (J.P.Sartre). Typické znaky pro tento styl literatury je zaměřování se na vlastní ego, úzkosti a starosti hrdinů a jejich vědomím o nevyhnutelnosti smrti. Vyznačoval se zároveň ale také svobodou myšlenek. Navazoval na odkaz velkého myslitele Nietzcheho a dánského filosofa S. Kierkegaard⁴⁷. Filosofický slovník popisuje existencionalismus následujícím výkladem:

„Existencionalismus

Filosofie navazující na Kierkegaardův, Nietzchův protest proti systému a ztrátě svobody; přinesla důraz na situovanost člověka v dějinách, na jeho budoucí možnosti. Naprosto odmítá pohlcenost světem věcí a vyzývá k svobodně zvolené autentické existenci, jež hledá bytí či hlubinu transcendentu. (K. Jaspers, J.-P. Sartre, A.Camus,aj.)

Hlavním tématem existencionalismu je lidská existence, člověk s jeho vlastním bytím, které se skrývá za jevovou stránkou. Zkušenost absurdity světa je kompenzována hlubokou vazbou k bytí; ve skoku věčnosti lze dosahovat skutečného (vnitřního) osvobození. Vědecké postupy nedokáží proniknout do hlubinné (bytosné) dimenze člověka. Osvětlení této dimenze otevírá člověka jeho vlastnímu smyslu.

⁴⁷ Rozbor-dila.cz – Proces [online]. Dostupné z <http://www.rozbor-dila.cz/proces-rozbor-dila-k-maturite-2/>

*Existenciální svojství aktuálně není, nýbrž bude: sebe sama je třeba teprve uskutečnit.*⁴⁸

Ženy Franze Kafky

Od září 2013 je v Komedii k vidění inscenace Past / Tadeusz Różewicz (v režii Vojtěcha Štěpánka. Diváci můžou zhlédnout životopis Franze Kafky, jeho vztah k rodině, přátelství a v neposlední řadě se zde rozebírá jeho postoj k ženám. Tato hra mě inspirovala k hlubšímu rozebrání jeho vztahů se ženami v mé bakalářské práci.

Felicie Bauerová

Felice Bauerová se narodila 18. listopadu 1887 v Neustadtu v Horním Slezsku. Pocházela ze střední společenské třídy. Od roku 1909 pracovala v berlínské firmě Carl Lindstrom, která se zabývala výrobou diktovacích přístroje (parlografy). Svou pílí se vypracovala až na pozici prokuristky.

Byla o čtyři roky mladší než Franz Kafka, který s ní pět let udržoval blízký vztah. Ze začátku to byla „korespondenční láska“, dopisy adresované Felicii čítaly přes 1000 stran, když přítelkyně spisovatele ke konci svého života svolila k zveřejnění a vydání korespondence s Kafkou. Felice pro něj představovala jednu z největších životních lásek, podle jeho dopisů a deníků je to víc než zřejmé. Vzhledem k tomu, že se příliš nedochovaly odpovědi od ní, nemůžeme zcela s určitostí říci, jak na celý vztah nahlížela ona. Podle materiálů nebyla vyloženě krásná, ale pro Kafku měla určité kouzlo, které ho poměrně dlouho přitahovalo. Byl s ní dokonce celkem dvakrát zasnoubený a Nakonec ale ze svatby vždycky sešlo⁴⁹. Poslední přítelkyně Franze Kafky Dora Diamantová, se k tomuto tématu vyjádřila takto:

*„Byla to skvělá dívka, avšak naprosto buržoazní. Kafka měl pocit, že pokud by se s ní oženil, bylo by to, jako by se oženil s veškerou lží, kterou Evropa představovala.“*⁵⁰

⁴⁸ OLŠOVSKÝ, Jiří. Slovník filozofických pojmů současnosti. S.65. Český Těšín: Grada Publishing. 2011. ISBN 978-80-247-3613-6

⁴⁹ MURRAY, Nicholas. Kafka. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

⁵⁰ MURRAY, Nicholas. Kafka. S. 108. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

Milena Jesenská

Jednou z nejdůležitějších žen v Kafkově životě byla Milena Jesenská, česká překladatelka a spisovatelka žijící ve Vídni, jejíž pohnutý osud skončil v nacistickém koncentračním táboře v Ravensbrücku v roce 1944.

V mládí žila bohémsky; stejně jako Kafka pocítila, jaké je mít spory s otcem. Vystudovala dívčí gymnázium, poté studovala lékařskou fakultu, kterou ale pak nedodělala a přešla na konzervatoř, ani zde však svá studia nedotáhla k cíli. V letech 1917 a 1918 byla dokonce na psychiatrii z důvodu léčby narkomanie.⁵¹

Kafka propadl jejímu temperamentu a silné osobnosti. Jako první z jeho milenek doopravdy rozuměla jeho literatuře a on obdivoval její překlady do češtiny. Jednou se o ní vyjádřil v dopise Maxu Brodovi větou:

„Ona je živoucí oheň, s jakým se dosud nesetkal.“⁵²

Franz Kafka paralelně se vztahem k Mileně Jesenské udržoval vztah s Julií Vohryzkovou, který ale pak po nějaké době skončil, jeden z důvodů byla právě náklonnost k mladé čtyřicetileté překladatelce. Svůj věk oproti jejímu Kafka často rozebíral. V jednom z dopisů napsal:

Mně je 37, téměř 38, téměř o malý lidský věk víc, jsem skoro bělovlasý ze starých nocí a bolestí hlavy. Nechci před Vámi rozprostírat tu dlouhou historii, se skutečnými lesy podrobností, kterých se stále ještě bojím jako dítě, jen bez schopnosti dítěte zapomínat.⁵³

Kafkova korespondence s Jesenskou je kratší než s Felicií Bauerovou, ale čtenář mohl zde vyčíst rovnocennost dopisů od obou pisatelů z intelektuálního hlediska. Vydané dopisy jsou považovány za velmi cennou literaturu. Mimo milostných vyznání zde bychom zde našli otázky nad židovským původem Kafky, rozebírání

⁵¹ Osobnosti.cz – Milena Jesenská [online][cit. 2013-12-14] Dostupné z <http://www.spisovatele.cz/milena-jesenska#cv>

⁵² MURRAY, Nicholas. Kafka. S. 251. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

⁵³ MURRAY, Nicholas. Kafka. S. 254. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

tehdejších problémů a samozřejmě dlouhé úvahy nad jejich společnou vášní – literaturou⁵⁴.

Milena Jesenská se živila především jako fejetonistka, její postřehy byly shrnuty v souborech Cesta k jednoduchosti – 1926 a Člověk dělá šaty – 1927, kde se zabývala problematikou názorů žen. Díky jejím překladům bylo dílo Franze Kafky srozumitelnější pro další generace. Dále překládala z děl německých, francouzských, angloamerických a ruských spisovatelů⁵⁵.

Dora Diamantová

Dora Diamantová byla poslední Kafkovou blízkou přítelkyní. Tehdy dvacetiletou dívku téměř čtyřicetiletý spisovatel poznal v Müritzu při jeho ozdravném pobytu na letním táboře, který zřizoval Židovský národní domov v Berlíně. Dora Diamantová byla též židovského původu⁵⁶. Kafkovi imponovala její odvaha – v mládí se vzepřela otci, odešla od rodiny a pomáhala v různých židovských organizacích. Není úplně jasné, zda jejich vztah byl i fyzický, různé zdroje tvrdí protichůdné názory⁵⁷.

Krátce po svém seznámení se spolu přestěhovali do Berlína, kde však se nekontrolovatelně zvedala inflace a tudíž žili velmi střídě a nezbyvaly jim téměř prostředky na nic jiného než na jídlo a na nejnnutnější věci. Během jejich pobytu se Kafkův stav rapidně zhoršil⁵⁸.

Dílo

Jeho dílo bylo poměrně rozsáhlé. Mezi nejznámější literaturu bychom mohli uvést (mimo zmiňovaného Procesu) mezi nejznámější například knihy Zámek, Proměnu nebo Ameriku (též nazýváno nezvěstný).

⁵⁴ MURRAY, Nicholas. Kafka. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

⁵⁵ Osobnosti.cz –Milena Jesenská [online][cit. 2013-12-14] Dostupné z <http://www.spisovatele.cz/milena-jesenska#cv>

⁵⁶ MURRAY, Nicholas. Kafka. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

⁵⁷ Horáčková, Alice. I-dnes – Kultura. [online] [2014-01-12] http://kultura.idnes.cz/skoda-ze-franz-kafka-poznal-doru-pozde-dx7-/literatura.aspx?c=A080617_192330_literatura_kot

⁵⁸ MURRAY, Nicholas. Kafka. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

Proces

Původní dílo bylo napsáno v německém jazyce, originální název zní Der Prozes. Abych byla úplně přesná, počáteční rukopis byl bez názvu a název Proces „vymyslel“ Max Brod, který našel v Kafkových denících zmínky o díle jako o „Procesu“. Autor knihu napsal 1914 a byla vydána až po jeho smrti roku 1925. Kdyby nebylo spisovatele a Kafkova dlouholetého společníka Maxe Broda, skvosty jako například zmiňovaný Proces by nikdy nevyšly a světová literatura by byla neodpuštělně ochuzena, protože Kafka si přál, aby jeho dílo bylo po smrti zničeno. Naštěstí pro nás Brod posmrtných přání nedbal a zasadil se o vydání děl významného spisovatele včetně Procesu, které vydalo nakladatelství Schmiede.

Proces se skládá z deseti kapitol a dále ho můžeme dělit na dvě části – na samotné dílo „Proces“ a na tzv. Fragmenty, které obsahují nedochované a nedokončené kapitoly. Děj můžeme zasadit do 20. století do nespecifikovaného prostředí. Kafka zde uplatňuje experimentální moderní proud s autobiografickými prvky.⁵⁹

Hlavní myšlenkou díla Proces je zachycení nesmyslnosti byrokracie, lidské hlouposti, bezmocnosti a samoty zlomeného člověka. Franz Kafka ve své knize provedl sondu hluboko pod povrch tabu, které byly a jsou i v dnešní době aktuální. V tenatech příběhu se skýtá nejedno překvapení a po přečtení poměrně náročného Kafkova kusu má čtenář mnoho námětů k přemýšlení a pozdějšímu přemítání o společnosti, jedinci a vztahu k ní, o lidském charakteru. Já osobně jsem se neubránila různorodým úvahám, které ale bohužel nebyly příliš optimistické.

V knize je hlavní postava pan K., okolo něho se celý příběh točil. Tedy abych byla přesnější – kolem něho a jeho procesu. Pan K. zastával poměrně vysokou funkci v bance, byl spořádaným občanem, ale ani to ho nechránilo před započítím nesmyslného a smyšleného „procesu“. Jednoho dne se probudil a zjistil, že v jeho pokoji jsou dva cizí muži. Po nepříjemném rozhovoru a trapných peripetiích s takzvanými „hlídači“ se pan K. dozvěděl, že je zatčen. Nebyl mu vysvětlen důvod ani mu nesdělili obvinění, prostě mu oznámili, že ho zřejmě čeká proces. Úředník byl znalý zákona a divil se, proč ho tedy neodvedou někam k předběžnému zadržení. Již od začátku knihy je vidět, že proces nebude probíhat podle stanovených norem a běžných

⁵⁹ Český-jazyk.cz – Kafka Franz [online] [2014-01-12] Dostupné z <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/franz-kafka/proces-2.html>

logických postupů. Muži mu pověděli, že je sice zatčen, ale to mu nebrání ve výkonu jeho povolání. Pan K. byl takovou informací poněkud zaskočen, ale snažil se nedat na sobě nic znát a poslušně odešel do banky.

V podobném duchu se odehrává pokračování příběhu; pan K. zpočátku spíš se bavil nesmyslností celého případu, ale pak byl do všeho vtažen, i když se tomu brání. Pokoušel se tedy více nahlédnout do vlastního procesu, ale nebylo mu to umožněno – setkává se pouze s nižšími úředníky, ostatními obžalovanými a lidmi okolo soudu a dozvěděl se, že ty největší kapacity se stavili do prakticky nedostupné pozice, tudíž se svým neštěstím nemůže nic dělat. Smyšlený a vykonstruovaný proces pana K. nakonec zlomil a on propadl beznaději. Přesně za rok, v den svých jednatřicátých narozenin je odvezen dvěma neznámými muži, kteří jsou zřejmě výkonnými sílami soudu. Pan K. byl poté popraven řeznickým nožem ve strahovském lomu.⁶⁰

4.2 Ödön von Horváth

Život

Obecné informace:

Datum narození: 9. prosince 1901

Místo narození: Rjeka (v dnešním Chorvatsku)

Datum úmrtí: 1. července 1938

Místo úmrtí: Paříž (Francie)

Rodina a vzdělání

Jeho původní jméno znělo Edmund Josef von Horváth. Byl prvním synem Marie Lulu Hermíny a dr. Ödöna von Horvátha, který pracoval jako diplomat a patřil k nižší šlechtě (dalo se to poznati podle příjmení – jméno Horváth s „h“ na konci znamenalo příslušnost k modré krvi⁶¹).

⁶⁰ KAFKA, Franz. Proces. Praha: Československý spisovatel. 1958. 56/VIII-7

⁶¹ Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

Horváth byl rakouským spisovatelem a dramatikem, který ale nezapíral své chorvatské, maďarské, rakouské, německé a dokonce české kořeny. Díky práci jeho otce se musel často stěhovat. V roce 1909, kdy jeho otec dostal pracovní příležitost v Mnichově, Horváth zůstal v Budapešti a zůstal zde 4 roky a studoval arcibiskupský internát Rakoczianum. Poté se přesunul za rodiči do Německa a dostalo se tu tam kvalitního vzdělání v německém jazyce. Ve své pozdější tvorbě psal výhradně v němčině. Nakonec se usadil ve Vídni a v roce 1919 zde vykonal maturitní zkoušku. Poté neváhal a začal studovat filosofické směry a germanistiku na Mnichovské univerzitě.⁶²

Dílo a životní postoj

Stal se jedním z největších dramatiků 20. a 30. let 20. století v zemích německé kultury. Jeho dílo bylo ale pořádně doceněno až v 60. letech 20. století. Za svého života ale také zažil slávu – měl velký úspěch, když získal cenu Kleist-Preiss (to byla významná německá literární cena) roku 1931 a v témže roce proběhla premiéra inscenace „Povídky z vídeňského lesa“.

O Horváthovi nelze tvrdit, že by vzhlížel k nějaké ideám nebo k určitému směru, ale názorově se spíš klonil k levicové orientaci. S určitostí bychom ale mohli napsat, že byl rozhodný humanista (jeho humanismus vycházel z křesťanství) a antifašista. V jeho dílech čtenář pociťoval jasný odpor k nastupujícímu nacistickému režimu a jako jeden z prvních dramatiků Evropy předpověděl hrůzné následky vzdouvajících se celospolečenských problémů. Kvůli jeho jasnozřivosti byl ale trnem v oku německému režimu a hry se přestávaly hrát a tím pádem se Horváth ocitl ve finanční tísní.

Až v roce 1937 vyšla v Amsterdamu nová kniha *Mládež bez Boha*, která ho opět proslavila. Přeložila se do mnoho jazyků, ale jak to už u populárních titulů bývalo, *Mládež bez Boha* se dostala do seznamu nežádoucích a škodlivých knih. Ještě téhož roku Horváth vyrazil do Paříže a definitivně se rozloučil s Vídní (jeho cesta byla značně krkolomná- jel přes Prahu, Budapešť, Terst, Benátky, potom utekl do Curychu, Bruselu a Amsterdamu a až pak skončil ve francouzské metropoli). Měl zde smluveno natáčení jeho posledního díla (*Mládež bez Boha*).⁶³

⁶² Horváth, Ödön von. Kazimír a Karolína. 2.vyd. Praha: Artur, 2008. ISBN 978-80-87128-11-4

⁶³ Horváth, Ödön von. *Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry*. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

Stalo se ale potom něco, co nikdo nepředvídal – Ödön von Horváth nešťastně zahynul dřív, než se vůbec zfilmování stačilo uskutečnit. Mohla za to tragická náhoda (nehoda?), která jako by z oka vypadla jeho paradoxním a zdánlivě banálním situacím, jenž tak rád dramatizoval ve své tvorbě. Když Horváth v biografu zhlédl film „Sněhurka a sedm trpaslíků“, šel po Champs – Élysées. Strhla se obrovská místní bouřka, spisovatel se před deštěm schoval pod strom. Blesk ale uhodil do stoletého kaštanu, utrhla se větev a roztříštila lebku tomuto slavnému dramatikovi. V doslovu Povídek vídeňského lesa Jindřich Černý napsal:

„Těžko si představit zlomyslnější smrt – a přece vypadá jako by si ji dramatik sám vyfabuloval: stejně jako tolik motivů nejlepších Horváthových dramát je i tato smrt banálně pitoreskní jako lokálka z bulvárního večerníku. Ze všech faktů Horváthovy biografie je tenhle aktšlus nejhorváthovatější.“⁶⁴

Shrnutí Horváthovy tvorby a chronologický přehled her

Horváth se ve své tvorbě držel zcela jednoduchým pravidlem:

*„Nic nezkrášlovat, nic nezošklivovat.“*⁶⁵

Abychom dílo autora zcela pochopili, museli bychom se řídit následujícím tvrzením:

*„Jediný smysl spisovatelovi práce je v tom, aby „lidé poznali sami sebe“ – aby „demaskovali“ své vědomí.“*⁶⁶

Jindřich Černý dále ve svém doslovu velmi trefně shrnul podstatu Horváthových děl.

Soubor Horváthova díla je dosti ojedinělým celkem v historii moderní dramatické tvorby. Není poplatný žádné z těch vysokých estetických nebo filosofických teorií, které tvoří páteř dějin dramatu 20. a 30.let. Nepřináleží k žádné z četných větví avantgardy, nevyrůstá však z tradiční linie naturalistické nebo kriticko-realistické. To co Horváth vytvořil je asi jediná umělecká moderní reinkarnace útvaru zdánlivě už dávno pokleslého: vídeňské lidové hry.

⁶⁴ Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry S.224. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

⁶⁵ Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. S.228. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

⁶⁶ Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. S.228. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

...

Všimněme si třeba, kde se Horváthovy hry odehrávají: v malých postranních uličkách s krámkem hodináře a květinářky nebo s krámkem řezníka, hračkářstvím a trafikou, na ulici před hospodou; na tichém venkovském nádraží pod železničním viaduktem; před venkovským domkem, pod zříceninami hradu; na pouti; ve vídeňském lese; v „zařízených pokojích“ chudých holek nebo malých podvodníků; ve vinárnách, malých kavárnách, ale především v hostincích ; na strážnici i v kostele.

Všimněme si dále hrdinů Horváthových her: úředníci a cestáři, strážníci, řezníci a trafikantky, hostinští, drogistí, zloději, lupiči, podvodníci, děvky, květinářky, hodináři, staré bytné a číšnice, přednosta stanice a topič, četník a knihkupec, cirkusáci a pouťoví umělci, studenti a vojáci, šoféři, pekařky, lesní dělníci.⁶⁷

V nejplodnějším období od léta 1926 do roku 1935 vzniklo 17 pozoruhodných her, z nichž některé se staly klasikou moderního dramatu.

(Vražda v Mohrengasse (Der Mord in der Mohrengasse) – jeho prvotina a nedokončená poslední hra Lenz je tady! (Der Lenz ist da!) jsou mimo tento seznam).

1926

Lanovka (Die Bergbahn)

Na krásné vyhlídce (Zur schönen Aussicht)

1928

Sladek, černý reichswehrmann (Sladek, der schwarze Reichwehrmann)

1930

Okolo kongresu (Rund um den Kongress)

Italská noc (Italienische Nacht)

Povídky z vídeňského lesa (Geschichten aus Wiener Wald)

1931

Kazimír a Karolína (Kazimir und Karolina)

⁶⁷ Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. S 226. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

1932

Víra, naděje, láska (Glaube, Liebe, Hoffnung)

1933

Neznámá ze Seiny (Die unbekannte aus der Seine)

Sem a tam (Hin und her)

K nebi (Himmwärts)

1935

Hlavou proti zdi (Mit dem Kopf durch die Wand)

Don Juan se vrací z války (Don Juan kommt aus dem Krieg)

Figarův rozvod (Figaro lässt sich shieden)

Vesnice bez mužů (Ein Dorf ohne Männer)

Soudný den (Der jüngste Tag)

Pompeje (Pompeji)⁶⁸

Horváth ve svých hrách často popisoval banální situace, které se nesnaží nijak zlehčovat nebo parodovat, ale zároveň jim nedává epickou hloubku. Typickým znakem jeho tvorby bylo zobrazování lidské naivity; lidí, kteří se ocitli v každodenních obyčejných situacích, jež ale pak měly pro jejich životy dramatický význam. Poukazoval na lidskou hloupost vzbuzující v něm nevoli a pocit bezmocnosti proti tomuto nešvaru společnosti.

O svých dílech se Horváth vyjádřil následujícím citátem, který celkově shrnuje jeho postoj k dílu, ale i k životu.

„Nepíšu proti – ukazuji jenom...nepíši však také pro, takže se může stát, že to vypadá jako proti. Existují jenom dvě věci, proti kterým píši, a to je hloupost a lež. A dvě za něž se stavím, a to je rozum a upřímnost.“⁶⁹

⁶⁸ Horvath, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

⁶⁹ Horvath, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. S. 228,229. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

4.3 Rainer Werner Fassbinder

Život

Obecné informace

Datum narození: 31. Květen 1945

Místo narození: Bavorsko, Bad Worishofen

Datum úmrtí: 10. červen 1982

Životní postoj a vzdělání

Rainer Werner Fassbinder vyrůstal od šesti let v Bavorsku s matkou a nevlastním otcem. V patnácti letech se ale vzbouřil a utekl do Kolína nad Rýnem ke svému vlastnímu otci. Procházel si zde náročnějším obdobím – střídal všechny možné práce a společně s otcem pronajímali místnosti imigrantům. Mezitím se začal projevovat jeho tvůrčí duch a vytvořil pár prvních povídek, básní a krátkých her.

Byl častým návštěvníkem gay barů, kde potkal svého prvního přítele. (K otázkám homosexuality se ve svých dílech vracel jako k vděčnému tématu, kdy byl jedinec omezován konvencemi, vlastními pochybnostmi a společností obecně).

Roku 1963 odjel do Mnichova, kde začal studovat divadlo. V tomto městě se i poprvé setkal s filmem v roli herce, asistenta režie a i zvukaře. Navštívil Berlín s úmyslem dostat se na Berlínskou filmovou školu, ale nepodařilo se mu to. Nevzdal se ale a vrátil se do Mnichova, kde zfilmoval své prvotiny (níže zmíněné *Das kleine Chaos* a *Der Stadtstreicher*).

Vedl sebezničující styl života, ale i přesto dokázal vytvořit dílo rozsáhlých rozměrů. Osud mu zpečetilo nebezpečné zkombinování kokainu a prášků na spaní a v roce 1982 umírá v pouhých 37 letech. Když zemřel, velká část kritiků tvrdila, že tím skončila jedna významná éra specifického filmového směru.⁷⁰

⁷⁰ Perutka, Lukáš. Csfed.cz – Československá filmová databáze[online][cit. 2014-03-08]. Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/4973-rainer-werner-fassbinder/>

Dílo

Ačkoliv Rainer Werner Fassbinder byl jeden z nejvýznamnějších filmařů a talentů v druhé polovině dvacátého století, mnoho českých článků o něm není, což mi přišlo naprosto tristní, že tento významný autor není v povědomí širší české veřejnosti.

Nicméně ve většině zdrojů se uvádělo, že Fassbinder byl schopný německý scénárista, režisér a herec, který během 15 let své aktivní kariéry natočil 35 filmů a dva seriály, byl režisérem 24 divadelních her a pod jeho taktovkou byly i dvě hry rozhlasové. Za svůj krátký život se živil také jako divadelní režisér, dramatik a umělecký manažer, scénárista, výtvarník, kameraman, editor, producent a skladatel. Dalo by se říci, že u filmu a divadla vykonával většinu pozic, které k nim patří.⁷¹

Fassbinder byl představitelem Neuer Deutsche Film – tzn. nové vlny německé kinematografie. V jeho dílech jsme mohli zaznamenat vliv francouzské nové vlny a politického modernismu (v 60. letech tento styl získával na síle), později se inspiroval i Douglasem Sirkem. Fassbinder zobrazoval realistické, holé skutečnosti a palčivá témata, která jeho dobu sužovaly. Uchopoval své filmy a hry s groteskností sobě vlastní. V počátcích svého tvoření zobrazoval hrdiny jasným, čistým stylem. Společným jmenovatelem jí bývaly pocity outsidera vůči svrchované moci. Ve svých dílech provokoval a nutil diváky, aby se zamýšleli nad problémy s rasovou, sexuální a politickou tematikou. Jeho filmy měly široké žánrové spektrum – tvořil od dramát, thirellů až po komedie, romance, literární zpracování, ale dokonce i science fiction a western.

Fassbinder začínal dráhu filmaře a dramatika krátkými dvěma filmy, které se jmenovaly *Stadtstreicher* (Městský pobuda – 1966) a *Das kleine Chaos* (Malý zmatek – 1967). Následovaly dlouhé filmy, v nichž účinkovali herci z mnichovské scény *Action – Theater*. V roce 1968 natočil *Liebe ist kälter als Tod* (Láska je chladnější než smrt) a *Katzelmacher*. Jednalo se o filmy, které se zaměřovaly na diskriminaci dělníků příchozích z ciziny do NSR. O rok později byly na světě filmy *Götter der Pest* (Bohové moru) a *Warum läuft Herr R. amok* (Proč popadl pana R. amok – zde spolupracoval s Michaellem Feglerem. Roku 1970 z Fassbinderovi dílny pocházeli dokonce 4 snímky – *Rio das Mortes*, *Whity*, *Pioniere in Ingolstadt* (Zákopníci v Ingolstadtu – film, který vznikl byl myšlen jako satira, která odrážela chování vesničanek a jejich vzpomínky na

⁷¹ Wikipedie – Rainer Werner Fassbinder [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fassbinder>

„uniformovanou dobu“) a *Der amerikanische Soldat* (Americký voják). Podle některých zdrojů v roce 1971 začíná druhé tvůrčí období (trvajícím do roku 1976), z kterého pocházejí jeho známější filmy jako *Warnung vor einer heiligen Nutte* (Varování před svatou děvkou) nebo *Der Händler der vier Jahreszeiten* (Obchodník se zeleninou – popisoval se zde příběh člověka, který se nedokázal smířit s okolním světem a nemohl se správně a přizpůsobivě adaptovat ve svém prostředí). Hořké slzy Petry von Kantové (1972, *Die bitteren Tränen der Petra von Kant*) byly zpracovány také jako inscenace v Pražském komorním divadle, ústřední dvojici ztvárnily Vanda Hybnerová a Ivana Uhlířová. Fassbinder se nebál v tomto filmu řešit tehdy tabuizované téma – homosexualitu. (Módní návrhářka Petra von Kantová na vrcholu své slávy se nešťastně pobláznila do mladé dívky, která jí ale jenom využila ke svému prospěchu a von Kantová nakonec skončila opuštěná a zničená). Ze stejného roku byl film *Wildwechsel* (Pohyb zvěře). Další film zabývající se jinak orientovanými lidmi se jmenoval *Faustrecht der Freiheit* (Pěstní právo svobody, 1975) nebo *Touha Veroniky Vossové*. Fassbinderovi nebylo cizí zobrazení psychických poruch – *Agst vor der Angst* (Strach před strachem, 1975) – snímek o schizofreničce, v hlavní roli Margit Carstensovou. Doba mezi lety 1977 a 1976 pro Fassbindera znamenala mezinárodní uznání jeho děl. Jako poslední film vytvořil adaptaci románu Jeana Geneta *Querelle*. Snímek byl věnován jeho milenci Salemovi, který skončil ve vězení a spáchal sebevraždu. Provokativní dílo bylo uvedeno v České republice až 25 let po autorově smrti na festivalu Mezipatra, zabývající se problematikou sexuálních menšin.⁷²

⁷² BROŽ, Jaroslav, FRÍDA, Myrtil. 666profilů zahraničních režisérů (A-Z). Praha: Československý filmový ústav. 1977. 59-103-75

Závěr

Pracovala jsem s poměrně velkým množstvím druhů zdrojů – od encyklopedií počínaje až po scénáře a záznamy inscenací konče. Mnoho informací jsem ani neuvedla, i když by si asi zasloužili zmínit. Aby vznikl úplný historický přehled souborů a osobností k Divadlu Komédie, nejednalo by o práci, která má několik desítek stránek, ale o obrovský elaborát čítající několik set stránek.

K Pražskému komornímu divadlu jsem vyhledala informace, které mi pomohly si ucelit celkový pohled na tuto instituci. Četla jsem a viděla jsem inscenace, které zde ani neuvádím. Šlo spíš ale také o můj čistý zájem o Pražské komorní divadlo.

Materiály, které jsem nashromáždila, mi daly možnost podniknout hlubší sondu do Divadla Komédie. Zjistila jsem, jak se potýkalo s problémy nastolené minulými režimy a jakým směrem se ubíralo v nedávné minulosti. V současné době sleduji vývoj situace Divadla Komédie pod vedením souboru Company. Je ale předčasné momentálně z mých úsudků vyvozovat nějaké striktní závěry. Jaký osud bude mít Divadlo Komédie v následujících letech, ukáže čas a návštěvnost diváků.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých českých zdrojů

Zpracoval Kabinet pro studium českého divadla Divadelního ústavu s externími spolupracovníky, redaktori: ŠORMOVÁ, Eva, HERMAN, Josef. ČESKÁ DIVADLA – ENCYKLOPEDIE DIVADELNÍCH SOUBORŮ. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4

Fixa, Jaroslav. Ročenka DJW – 25 let. Vydalo Divadlo Jiřího Wolкера, Praha 1, Dlouhá třída 39

Vyskočil, Stanislav. Ročenka DJW – vydáno u příležitosti přejmenování Městského divadla pro mládež na Divadlo Jiřího Wolкера. Vytiskly Středočeské tiskárny, říjen 1953

SUCHÝ, Ondřej. Vlasta Burian na cestě do 21. Století. 1.vyd. Praha: BRÁNA, s.r.o, 2001. ISBN 80-7243-111-0

MRÁZ, Bohumír. Dějiny výtvarné kultury. Praha: IDEA SERVIS. 2002. ISBN 80-85970-32-5

VALTROVÁ, Marie. Slavná éra Městských divadel pražských ORNESTIUM. S. 59. Praha: Nakladatelství BRÁNA. 2001. ISBN 80-7243-121-8

HORVÁTH, Ödön von. Kazimír a Karolína. Praha: Dilia. 1975. 821.112.2-2

OLŠOVSKÝ, Jiří. Slovník filozofických pojmů současnosti. S. 65. Český Těšín: Grada Publishing. 2011. ISBN 978-80-247-3613-6

MURRAY, Nicholas. Kafka. Český Těšín: nakladatelství Jota, s.r.o. 2006. ISBN 80-7217-434-7

KAFKA, Franz. Proces. Praha: Československý spisovatel. 1958. 56/VIII-7

Horváth, Ödön von. Povídky z Vídeňského lesa a jiné hry. Praha: Orbis. 1967. 602-22-852

HORVÁTH, Ödön von. Víra, naděje, láska – Malý tanec smrti. Praha: Dilia. 1976

BROŽ, Jaroslav, FRÍDA, Myrtil. 666 profilů zahraničních režisérů (A-Z). Praha: Československý filmový ústav. 1977. 59-103-75

Program k inscenaci Víra, láska, naděje. Vydalo Pražské komorní divadlo s.r.o. v sezoně 2010/2011, jednatel společnosti Dušan D. Pařízek, tisk: Adjust Art.

Scénář ke hře Proces, Franz Kafka (režie D. D. Pařízek), vypůjčeno v Institutu divadelních umění.
3 217 0 0 0 924930

Záznamy z České televize. Rok výroby 2014. Inscenace Odpad, město, smrt; inscenace Proces; dokument Divadlo Komédie 2002 – 2012. Staženo z www.ulozto.cz.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

FASSBINDER, Rainer Werner. Der Mull, die Stadt und der Tod. Frankfurt am Main, Germany: Dritte Auflage.1990. 3-88661-013-6.

Ruský program k inscenovanému dílu Zámek od Franze Kafky, vydáno k 125. Výročí narození F. Kafky:

Кафка, замок. Правительство города москвы, департамент по культуре города москвы. Текст – Е. Соловьева

Dangerous mind - Rainer Werner Fassbinder died 30 years ago today.[online] [cit.2014-03-09] Dostupné z <http://dangerousminds.net/comments/rainer-werner-fassbinder-died-30-years-ago-today>

Jim´s Rewiews/Fassbinder – the films of rainer werner fassbinde.[online] [cit.2014-03-09] Dostupné z <http://jclarkmedia.com/fassbinder/>

Seznam použitých internetových zdrojů

Divadlo Komédie – Lidé [online].[cit.2014-28-01] Dostupné z <http://prakomdiv.cz/Lide.aspx>

DIVADLO KOMEDIE – Soubor [online]. [cit.2014-28-01] Dostupné z <http://prakomdiv.cz/Lide.aspx>

LOPOUR, Jaroslav. Csfed.cz – Československá filmová databáze: Vlasta Burian [online]. [cit. 2014-02-28] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/1445-vlasta-burian/>

DIVADLO KOMEDIE – Divadlo Komédie [online]. [cit.2014-03-03]Dostupné z <http://www.divadlokomedie.eu/divadlo-komedie/>

Dostalík, Jan. Archiweb – Architekti – Josef Karel Říha[online] [cit.2014-03-03]. Dostupné z <http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&id=1126&action=show>

Divadlo Komédie – Repertoár [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Repertoar.aspx?Kategorie=inscenace>

Divadlo Komédie – Lidé – Tvůrčí tým [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Lide.aspx?Kategorie=tym>

Michalik, Petr.Csfed.cz – Československá filmová databáze - Gabriela Míčová [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/57876-gabriela-micova/>

Horáčková, Alice. I-dnes – Kultura. [online] [2014-01-12] http://kultura.idnes.cz/skoda-ze-franz-kafka-poznal-doru-pozde-dx7-/literatura.aspx?c=A080617_192330_literatura_kot

Český-jazyk.cz – Kafka Franz [online] [2014-01-12] Dostupné z <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/franz-kafka/proces-2.html>

Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-05] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=7>

Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-08]Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=3>

Divadlo Komédie – Repertoár – Odpad, město, smrt [online] [cit.2014-03-08]. Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=429>

Divadlo Komédie – Repertoár – Odpad, město, smrt [online] [cit.2014-03-08]. Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=429>

Osobnosti.cz –Milena Jesenská [online][cit. 2013-12-14] Dostupné z <http://www.spisovatele.cz/milena-jesenska#cv>

Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=12>

Wikipedie – Martin Finger [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Finger

Hrubeš, Filip. Csfed.cz – Československá filmová databáze [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/27401-martin-pechlat/>

Divadlo Komédie – Lidé – Herci [online]. [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Osoba.aspx?id=8>

Zdroj Bontonfilm. Csfed.cz – Československá filmová databáze [online] [cit.2014-03-07] Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/49560-ivana-uhlirova/>

Divadlo Komédie – Inscenace – Proces [online]. [cit. 2014-03-08] Dostupné z <http://www.prakomdiv.cz/Predstaveni.aspx?id=320>

Rozbor-dila.cz – Proces [online]. [cit. 2013-12-14]Dostupné z <http://www.rozbor-dila.cz/proces-rozbor-dila-k-maturite-2/>

Perutka, Lukáš.Csfed.cz – Československá filmová databáze[online][cit. 2014-03-08]. Dostupné z <http://www.csfed.cz/tvurce/4973-rainer-werner-fassbinder/>

Wikipedie – Rainer Werner Fassbinder [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fas>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Vlasta Burian a Jaroslav Marvan.....I	I
Příloha B – Divadlo Komedie – pasáž Vlasty Buriana.....I	I
Příloha C – Snímky z inscenace Proces (Pražské komorní divadlo).....II	II

Příloha A – Vlasta Burian a Jaroslav Marvan ve filmové komedii Přednosta stanice

Příloha B – Divadlo Komedie – pasáž Vlasty Buriana

Příloha C – Snímky z inscenace Proces (Pražské komorní divadlo)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Michaela Danielová

Obor: Scénická a mediální studia

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Divadlo Komédie (Pražské komorní divadlo)

Rok: 2014

Počet stran textu: 51

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 23

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Kazda